

Helsingin kaupunki

Helsingin kaupungin turvallisuuksuunnitelma

Helsingin kaupungin keskushallinnon julkaisuja 2015:28

Kannen kuvat: Mika Lappalainen 2002 ja 2003, Helsingin kaupungin aineistopankki

Taitto: Guassi Oy

Tilaukset, jakelu: Helsingin kaupunginkanslia, tietopalvelu, puh. 09 310 36690,
s-posti kaupunginkanslia.tietopalvelu@hel.fi

Paino: Helsingin kaupunginkanslia, digipaino

Painovuosi: Helsinki 2015

ISBN 978-952-331-022-3 (painettu julkaisu)

ISBN 978-952-331-023-0 (verkkojulkaisu)

ISSN-L 2242-4504

ISSN 2242-4504 (painettu julkaisu)

ISSN 2323-8135 (verkkojulkaisu)

Helsingin kaupungin turvallisuuksuunnitelma

Sisällysluettelo

4	1. Johdanto
6	2. Painopistealueet
7	2.1. Terveys ja hyvinvointi
11	2.2. Liikenneturvallisuus
12	2.3. Lapset ja nuoret
15	2.4. Rikollisuus
16	2.5. Valvonta, näkyvyys ja ennaltaehkäisy
20	2.6. Maahanmuuttajat
22	2.7. Viihtyisyys
27	3. Turvallisuuksustilanteen seuranta
28	4. Kärkihankkeet
28	4.1. Turvallisuuksuden mittarit
29	4.2. Ostarit osana kaupunkia
29	4.3. Pakka-toimintamalli
30	4.4. Kuntien osallistuminen automaattiseen liikenteenvalvontaan
31	4.5. Asuinkiinteistöjen turvallisuuksuden omavalvonta
31	4.6. Yli Hyvä Juttu -toimintamalli
32	4.7. Nuorten rikosasioiden sovittelu
33	4.8. Olen Muslimi Olen suomalainen -ohjelma
34	4.9. Erilainen naapuri -toimintamalli
34	4.10. Pääkaupunkiseudun kuntien yhteistyö radikalisoitumisen ennaltaehkäisemisessä
35	4.11. Matalan kynnyksen toimintakeskus Länsi-Helsinkiin
36	4.12. Koti- ja vapaa-ajan tapaturmatyön koordinaatio
37	4.13. Jalkautuva työ
38	5. Lähteet

1. Johdanto

Helsingiläiset tuntevat olonsa pääosin turvalliseksi ja asukkaiden turvallisuuskoemuksissa on tapahtunut 2000-luvun aikana selvää myönteistä kehitystä. Erityisesti oman asuinalueen koettu turvallisuus on parantunut selvästi Helsingissä vuodesta 2003 lähtien (Tuominen & Laihin 2013). Myös verrattaessa muihin Euroopan pääkaupunkeihin Helsinki koetaan turvalliseksi. Esimerkiksi vuoden 2013 Euroopan komission Urban Audit -eurobarometriä täydentävässä selvityksessä Helsinki sijoittui Euroopan pääkaupunkien vertailussa toiselle sijalle kysyttäessä asukkaiden turvallisuuden tunteesta kaupungissaan. (European Commission 2013.) Turvallisuus on yksi Helsingin kaupungin arvoista asukaslähtöisyyden, ekologisuuden, oikeudenmukaisuuden, taloudellisuuden ja yrittäjämielisyyden ohella. Turvallinen ja viihtyisä asuin ympäristö ja kaupunkikeskusta ovat tärkeitä sekä asukkaille että kaupungissa vieraileville.

Turvallisuus on käsitteenä laaja ja se ulottuu lähes kaikille elämän osa-alueille. Turvallisuus, samoin kuin turvattomuus on lisäksi vahvasti kontekstisidonnainen käsite; eri ihmiset kokevat turvallisuuden eri tavoin eri paikoissa. Turvallisuuden käsitteeseen kuuluu myös eräänlainen vastakohtaisuus, sillä turvattomuus nähdään usein turvallisuuden vajeena ja turvallisuus riskin poissaolona. Turvallisuutta on myös kuvailtu pyrkimyksenä hallita ympäristöä niin, että se on vaaraton tai mahdolliset uhat ovat hallittavissa. Toinen turvallisuuskäsitettä lähellä oleva käsite on hyvinvointi. Perinteisen turvallisuuskäsitteen, järjestyksen ylläpitämisen ja kontrollin lisäksi puhutaan ”hyvinvointiturvallisuudesta”, jolla tarkoitetaan ennaltaehkäisevää turvallisuustyötä ja muita menettelyjä, joilla vaikutetaan siihen, että turvallisuusriskit ja -uhat toteutuisivat mahdollisimman harvoin. Lisäksi hyvinvointiturvallisuuden käsitteeseen sisäl-

tyy korkea turvallisuuden tunne eri väestöryhmissä.

Nykyisen hallitusohjelman visiona on, että ”Suomi on maailman turvallisin maa asua, yrittää ja tehdä työtä”. Hallitus valmistelee kevääksi 2016 selonteon sisäisen turvallisuuden tilasta, missä määritellään sisäisen turvallisuuden seurantaan soveltuvat tavoitteet ja mittarit sekä arvioidaan poliisin tehtävät ja toiminnan tavoitteet. (Valtioneuvoston kanslia 2015.)

Sisäministeriön laatimilla kansallisilla sisäisen turvallisuuden ohjelmilla on ohjattu paikallista turvallisuussuunnittelua vuodesta 2004 lähtien. Ohjelmia on laadittu kolme, vuosina 2004, 2008 ja 2012. Suomen laajemmat turvallisuus- ja puolustuspolitiikan kehittämisen keskeiset tavoitteet määritetään turvallisuus- ja puolustuspoliittisessa selonteossa, ja asetettuja tavoitteita konkretisoidaan yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa (2010). Kansallisen ja kansainvälisen turvallisuuspolitiikan muuttunut toimintaympäristö on kuitenkin muuttanut turvallisuustoimijoiden toimintakenttää. Sisäministeriö pyrkii vaikuttamaan toimintakentän muutokseen valmisteilla olevalla sisäisen turvallisuuden strategialla, jolla korvataan sisäisen turvallisuuden ohjelma sekä sisäministeriön konsernistrategia. Strategia valmistuu syksyllä 2016. (Sisäministeriö 2015.)

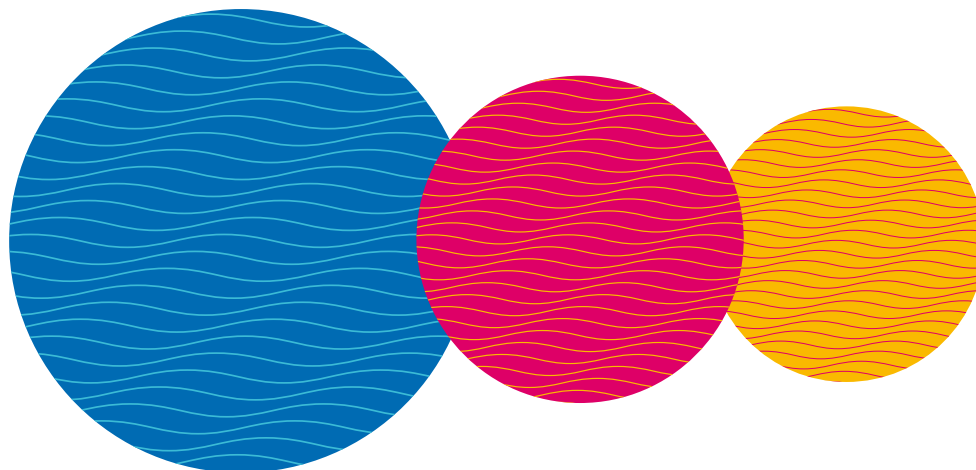
Helsingin kaupungissa tehtävän turvallisuustyön keskeinen työkalu on kaupunkitasoinen turvallisuussuunnitelma. Paikallisen turvallisuussuunnittelun tavoitteena on ennalta ehkäistä ja torjua onnettomuuksia, tapaturmia, rikoksia ja häiriöitä sekä parantaa ihmisten turvallisuuden tunnetta. Turvallisuussuunnitelma toimii arkiturvallisuuden parissa tehtävän työn perustana. Turvallisuussuunnitelmassa yhdistyvät turvallisuusongelmia ennalta ehkäisevä työ sekä järjestystä ja turvallisuutta ylläpitävä työ. Tätä suunnitelmaa edeltävä Helsingin kaupungin turvalli-

suussuunnitelma laadittiin vuosille 2011–2014. Turvallisuussuunnitelman loppuraportti käsiteltiin johtajistossa 18.2.2014 (9 §). Aikaisemmin Helsingin kaupunki on laatinut kaksi turvallisuusstrategiaa, vuosina 2001 (Helsingin turvallisuusstrategia 2001) ja 2006 (Helsinkiäisten arkiturvallisuus 2006).

Helsingin kaupungin turvallisuussuunnittelussa noudatetaan johtajistokäsittelyssä 21.5.2014 (52 §) hyväksytyjä paikallisen turvallisuussuunnittelun periaatteita (liite 1). Niissä kuvataan, miten paikallista turvallisuussuunnittelua toteutetaan Helsingissä. Periaatteiden mukaan turvallisuustyötä tehdään Helsingin kaupungissa kolmella tasolla: strategisella tasolla (valtuuston strategiaohjelma), kaupunkitasolla (kaupungin turvallisuussuunnitelma ym. toimintaohjelmat) sekä asuinaluekohtaisella tasolla (kohdekohtaiset suunnitelmat ja verkostot). Turvallisuuden edistäminen on osa kunnan perustehtäviä. Toimivat peruspalvelut sekä syrjäytymisen ja köyhyyden ehkäisy lisäävät arjen turvallisuutta ja hyvinvointia. Turvallisuussuunnitelmaa laadittaessa on huomioitu kaupungin eri hallintokuntien toiminta-ohjelmat ja suunnitelmat, joilla on suoria tai välillisiä turvallisuusvaikutuksia. Helsingin kaupungin turvalli-

suussuunnitelman toimeenpanon ohjaus-, seuranta- ja arviointivastuu on kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiusyksiköllä. Turvallisuussuunnittelun johtoryhmän muodostavat kaupunginjohtaja, hallintojohtaja, pelastuskomentaja ja poliisikomentaja.

Tämä turvallisuussuunnitelma koostuu neljästä pääluvusta. Suunnitelmassa kuvataan, miten eri kaupungin hallintokunnat, poliisi sekä kolmannen sektorin toimijat tekevät turvallisuustyötä Helsingissä. Monitoimijaisella turvallisuustyöllä pyritään parantamaan kaupunkilaisten turvallisuutta ja turvallisuuden tunnetta. Luvussa kaksi esitellään kuntalais- ja verkostokuulemisen pohjalta määritellyt suunnitelman painopistealueet. Siinä kuvataan lyhyesti turvallisuussuunnitelman valmisteluprosessi ja käydään painopistealueittain läpi aihealueen nykytilaa Helsingissä. Tässä osiossa nostetaan esiin myös ajankohtaisia painopistealueen parissa kaupungissa tehtäviä asioita. Kolmannessa luvussa kerrotaan turvallisuustilanteen seurannasta ja neljännessä luvussa esitellään kärkihankkeet. Kärkihankkeiksi on valittu tärkeäksi koettuja hankkeita tai toimenpiteitä, joilla vastataan koettuihin turvallisuushuoliin.

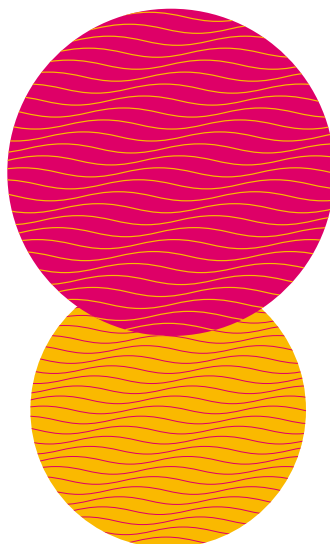
2. Painopistealueet

Turvallisuussuunnitelman valmistelu aloitettiin turvallisuus- ja valmiusyksikön syksyllä 2014 järjestämällä kuntalais- ja verkostokuulemisilla. Ne toteutettiin internetkyselyn avulla Otakantaa.fi -sivustolla. Kyselyllä selvitettiin sekä Helsingissä asuvien ja kävijöiden että eri yhteistyöverkostojen näkemyksiä Helsingissä turvallisuutta heikentävistä asioista ja ilmiöistä. Kuntalaiskyselyn tulokset (kysymys ”Mitkä turvallisuuteen liittyvät asiat ja ilmiöt huolestuttavat sinua Helsingissä?”) ovat suunnitelman liitteenä (liite 2). Lisäksi osana suunnitelman valmistelua laadittiin taustatilastot-dokumentti (liite 3), jossa kuvataan painopistekohtaisesti Helsingin tilannetta saatavilla olevin erilaisin tilastoin.

Turvallisuussuunnitelman painopistealueet määritettiin kuntalaiskyselyssä olleen kysymyksen ”Mitkä turvallisuuteen liittyvät asiat ja ilmiöt huolestuttavat teitä Helsingissä?” vastausten perusteella. Kysymykseen saadut vastaukset korreloivat hyvin verkostokyselyn tulosten ja eri yhteistyötahoilta saatujen tietojen kanssa. Kysymyksessä ei ollut ennalta määritettyjä vastausvaihtoehtoja, vaan vastaukset pyydettiin avovastauksina. Vastaukset analysoitiin laskemalla niissä olleet eri aihepiireihin liittyneet maininnat. Tulosten perusteella painopistealueiksi mää-

ritettiin *terveys ja hyvinvointi* (maininnat sosiaalityöstä, päihteistä, mielenterveys-työstä, eriarvoistumisesta, syrjäytymisestä jne.), *liikenneturvallisuus* (maininnat autoilusta, pyöräilystä, pysäköinnistä, jalankulusta jne.), *lapset ja nuoret* (maininnat nuorten vapaa-ajan vietosta ja -toiminnasta, nuorisotyöstä jne.), *rikollisuus* (maininnat väkivallasta ja pahoinpitelyistä, varkauksista, ryöstöistä jne.), *valvonta, näkyvyys ja ennaltaehkäisy* (maininnat pelastustoiminnasta, poliisista, vartiointista, valvonnasta jne.), *maahanmuuttajat* (maininnat maahanmuuttajien määräs- tä, työperäisestä maahanmuutosta, kotouttamisesta jne.) sekä *viihtyisyys* (maininnat valaistuksesta, siisteydestä, kun- nossapidosta jne.). Määritetyt painopiste- alueet liittyvät läheisesti niihin tekijöihin, joiden on yleisesti havaittu aiheuttavan ihmisille turvattomuuden kokemuksia (mm. fyysisen ympäristön ominaisuudet sekä luonteeltaan sosiaaliset syyt, kuten päihteitä käyttävät henkilöt) (esim. Tuominen & Laihininen 2013).

Seuraavissa painopistealuekohtaisissa osioissa annetaan vastauksia siihen, mitä eri kaupungin virastot ja muut toimijat tekevät kuntalaiskyselyssä esiin nousseiden asukkaita huolestuttavien asioiden ja ilmiöiden parantamiseksi.

2.1. Terveys ja hyvinvointi

Tässä osiossa käsitellään terveyden ja hyvinvointiin liittyviä asioita, painottaen erityisesti päihdeasioita, jotka n. 25,9 % kuntalaisykselyyn vastaajista mainitsi kysyttäessä Helsingissä huolestuttavia turvallisuuteen liittyviä asioita ja ilmiöitä.

Julkisen vallan velvoite edistää kansalaisten hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta lähtee perustuslaista. Perustuslain (11.6.1999/731) 19 §:n mukaan jokaisella on oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon, jos hän ei itse kykene hankkimaan ihmisarvoisen elämän edellyttämää turvaa. Edelleen kuntalain (17.3.1995/365) 1 §:n mukaan kunnan tulee pyrkiä edistämään asukkaidensa hyvinvointia ja kestävästä kehitystä alueellaan. Nämä muodostavat hyvän lähtökohdan kaupungissa tehtävälle turvallisuusyhteistyölle ja -suunnittelulle. Toimivat peruspalvelut, syrjäytymisen ja köyhyyden ehkäisy lisäävät arjen turvallisuutta ja hyvinvointia sekä edistävät yhteiskuntarauhaa.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen ja terveyserojen kaventaminen ovat osa Helsingin kaupungin strategiaa. Erityisesti tavoitellaan lasten ja nuorten hyvinvoinnin sekä ikäihmisten toimintakyvyn kohentamista ja syrjäytymisen ehkäisyä. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi tarkoitetaan kaikkea sitä toimintaa, jonka tarkoituksena on terveyden ja toimintakyvyn lisääminen sekä väestöryhmien välisen terveyserojen vähentäminen. Käytännössä se on vaikuttamista terveyden ja hyvinvoinnin taustatekijöihin, kuten elintapoihin ja elämänhallintaan, elinoloihin ja elinympäristöön sekä palvelujen toimintaan ja saatavuuteen. Elinoloista keskeisimpiä terveyden ja koetun hyvinvoinnin kannalta ovat työhön, toimeentuloon ja asumiseen liittyvät tekijät. Myös turvallisuuteen liittyvät kysymykset ovat tärkeitä asukkaiden hyvinvoinnin osa-alue.

Suomalaisten terveys ja hyvinvointi ovat kohentuneet viime vuosina, mutta samalla eriarvoisuus on useassa suhteessa

kasvanut. Kasvavia kansanterveysongelmia ovat alkoholiin ja huumeisiin liittyvät terveyshaitat. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2014b). Myös köyhyyden lisääntyminen, pitkäaikaistyöttömyyden kääntyminen uudelleen kasvuun ja erilaisten työsuhteiden yleistymisen ovat lisänneet monien ihmisten elämän epävarmuutta ja syrjäytymisen uhkaa. Syrjäytymisen riski on suurin niillä henkilöillä, joilla on pitkäaikaisesti toimintakykyä alentavia sairauksia, päihdeongelmia ja matala toimeentulotaso. Erityisesti huolestuttavaa on, että hyvinvointia ja terveyttä heikentävien elämäntapojen ja ongelmien on todettu siirtyvän perheissä seuraavalle sukupolvelle. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2012.)

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuu kunnassa jakaantuu kaikkien hallinnonalojen kesken. Terveydenhuolto-laissa (13.12.2010/1326) edellytetään eri keskeisten tahojen yhteistyötä asian parissa; mm. teknisten- ja ympäristöpalvelujen tehtävänä on turvata terveyttä ja hyvinvointia edistävät elin- ja toimintaympäristöt kuntalaisille, koulutus- ja sivistyspalveluiden tehtävänä on ihmisen kasvun tukeminen, ja sosiaalipalvelujen tehtävänä on tukea kuntalaisten selviytymistä arjessa elämän kaikissa vaiheissa sekä vahvistaa kunnan terveyttä ja hyvinvointia edistäviä elinolosuhteita. Kaupunkilaisia kannustetaan myös ottamaan vastuuta omasta ja läheistensä hyvinvoinnista ja terveydestä, mutta tarvittaessa asukkaille turvataan aukoton apu. Tässä keskeinen toimija on Helsingin sosiaali- ja terveysvirasto, joka tarjoaa sosiaali- ja terveyspalvelut runsaalle 620 000 helsinkiläiselle. Viraston tehtäväksi on määritetty ”tuottaa hyvinvointia, terveyttä ja sosiaalista turvallisuutta helsinkiläisille”.

Kansallisesti palvelujen saavutettavuuden yhdenvertaisuuteen sekä alueellisen ja paikallisen tasa-arvon lisäämiseen terveyden- ja hyvinvoinnin saralla on pyritty vaikuttamaan lakeja ja rakenteita uudistamalla.

Päihde- ja mielenterveysasiat

Liiallisesta alkoholinkulutuksesta on tullut yksi haastavimmista sosiaalisista ja kansanterveydellisistä ongelmista Suomessa. Alkoholinkokonaiskulutus on kolminkertaistunut Suomessa 1960-luvun loppuun verrattuna (Sisäasiainministeriö 2012). Tästä huolimatta asenteet alkoholipoliittikkaa kohtaan ovat tiukentuneet sitten 1990-luvun puolenvälin. Nykyään selvästi suurempi osa väestöstä tukee vallitsevia alkoholipoliittisia rajoituksia tai niiden tiukentamista. Myös nuorten alkoholinkäyttö ja humalajuominen ovat vähentyneet, ja raittiiden nuorten osuus on lisääntynyt 2000-luvulla. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2014b.) Pääkaupunkiseudulla alkoholiongelmista kärsitään kuitenkin keskimääräistä enemmän (Mäkelä, Kauppinen & Huhtanen 2009).

Vuonna 2012
alkoholin käyttö aiheutti
julkiselle sektorille Suomessa
arviolta 906–1112 miljoonan euron
haittakustannukset

(Terveyden ja hyvinvoinnin
laitos 2014b).

Vuonna 2012 huumeet aiheuttivat
julkiselle sektorille Suomessa
253–323 miljoonan euron
haittakustannukset

(Terveyden ja hyvinvoinnin
laitos 2014b).

Sosiaalihuoltolaki. Uusi laki tuli voimaan 1.4.2015. Lain tavoitteena on edistää sosiaalihuollon yhdenvertaista saatavuutta ja saavutettavuutta, siirtää sosiaalihuollon painopistettä korjaavista toimista hyvinvoinnin edistämiseen ja varhaiseen tukeen, vahvistaa asiakaslähtöisyyttä ja kokonaisvaltaisuutta asiakkaan tarpeisiin vastaamiseksi sekä turvata tuen saantia asiakkaan arjessa. Lailla lisätään myös yhteistyötä sosiaalihuollon ja eri toimijoiden välillä asiakkaiden hyvinvoinnin edistämiseksi. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2015c.)

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennemuutos. Uudistuksen tavoitteena on kaventaa ihmisten hyvinvointi- ja terveyseroja ja hallita kustannuksia. Uudistuksen valmistelu aloitettiin vuonna 2014. Lain jatkovalmistelu sekä toimeenpano siirtyivät vuonna 2015 aloittaneelle uudelle hallitukselle. Sosiaali- ja terveysministeriö jatkaa uudistuksen valmistelua hallitusohjelman mukaisesti. Sen mukaan julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon uusi palvelurakenne perustuu kuntaa suurempiin itsehallintoalueisiin. Käytännössä kaikkien julkisten sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisestä vastaisivat sote-alueet, joiden päätöksenteko kuuluu vaa-leilla valituille valtuustoille. Uudistuksen toteuttamiseksi valmistellaan lakiesitys. Toiminnan suunnitellaan olevan siirtynyt kokonaan uusille järjestäjille vuoden 2019 alusta alkaen.

(Sosiaali- ja terveysministeriö 2015b.)

Ehkäisevän päihdetyön järjestämistä koskeva laki. Uusi laki tuli voimaan 24.4.2015, korvaten vanhan raittiustyölain. Lain tarkoituksena on ehkäistä ja vähentää alkoholista, huumeista, tupakasta ja rahapelaamisesta aiheutuvia haittoja. Kunta vastaa edelleen ehkäisevän päihdetyön organisoinnista alueellaan – sen tehtävänä on huolehtia päihdehaittojen vähentämisestä laaja-alaisesti sekä omilla toimillaan että yhteistyössä esimerkiksi poliisin, alkoholi- ja tupakkalain valvontaviranomaisten ja elinkeinoelämän kanssa. Uuden lain tavoitteena on lisätä terveyden ja hyvinvoinnin tasa-arvoa alueellisesti ja paikallisesti. Uudistuksen myötä huomiota kiinnitetään myös muille kuin päihteiden käyttäjille aiheutuviin haittoihin.

(Sosiaali- ja terveysministeriö 2015a.)

Huumeidenkäytön trendit ovat Suomessa seuranneet kansainvälisiä linjoja; selvät huumeaallot ilmenivät 1960-luvulla ja 1990-luvulla. Vaikka huumeidenkäyttö taittui 2000-luvun alkuvuosina, jäivät käyttö ja haitat selvästi korkeammalle tasolle kuin 1990-luvun alussa. Viime vuosina huumeiden käyttö on lisääntynyt vähitellen edelleen. (Varjonen 2015.) Vuonna 2015 julkaistun tutkimuksen mukaan (Hakkarainen, Karjalainen, Ojajärvi & Salasuo 2015) viimeisen neljän vuoden aikana huumeita joskus elämässään kokeilleiden osuus on kasvanut kolme prosenttiyksikköä. Erityisesti huumekokemukset ovat lisääntyneet miehillä. Vuonna 2014 joka neljäs miesvastaaja ilmoitti kokeilleensa huumausaineita ainakin kerran elämässään. Kannabis on edelleenkin selvästi suosituin laiton huumausaine, ja sen käyttö on jatkanut lisääntymistään vuodesta 2010 tilastollisesti merkitsevästi.

Päihde- ja mielenterveysasiat esiintyvät ihmisillä entistä useammin samanaikaisesti. Yhden selkeän ongelman asiakkaita ja potilaita on yhä vähemmän, moniongelmaisia yhä enemmän. Tämä vaatii palveluverkolta yhä joustavampaa rakennetta sekä taitoa hoitaa asiakkaita kokonaisvaltaisesti. Päihdehuoltolain (41/1986) mukaan kuntien tulee järjestää päihdehuollon palvelut sisällöltään ja laadultaan kunnassa esiintyvän tarpeen mukaiseksi. Mielenterveyslain (1116/1990) mukaan kunnan tulee huolehtia alueellaan mielenterveyspalvelujen järjestämisestä osana kansanterveystyötä. Kunnan tai kuntayhtymän on huolehdittava siitä, että mielenterveyspalvelut järjestetään sisällöltään ja laajuudeltaan sellaisiksi kuin kunnassa tai kuntayhtymän alueella esiintyvä tarve edellyttää. Mielenterveyspalvelut on ensisijaisesti järjestettävä avopalveluina sekä niin, että oma-aloitteista hoitoon hakeutumista ja itsenäistä suoriutumista tuetaan. Kansallista ohjausta mielenterveys- ja päihdeasioihin on annettu Kansallisen mielenterveys- ja päihdesuunnitelman (Mieli) 2009–2015 avulla. Siinä linjataan mielenterveys- ja päihdetyön keskeiset periaatteet ensimmäisen kerran yhtenä kokonaisuutena valtakunnallisella tasolla. (Moring, Bergman, Nordling, Mark-

kula, Partanen & Soikkeli 2013.)

Helsingissä varhaisen vaiheen päihteiden riskikäyttäjille apua tarjoavat terveysasemien päihdetyöntekijät. Tilanearvion perusteella asiakkaalle tehdään hoitosuunnitelma ja ohjataan tarvittaessa päihdehuollon erityispalveluihin. Avohoitoa on viime vuosina vahvistettu ja laitoshoidtoa vähennetty. Jo haitallisiksi muodostuneiden riippuvuusongelmien avohoitoa Helsingissä tehdään päihdepoliiklinikoilla. Avohoidon lisääntyminen näkyy myös päihdehuollon tilastoissa; päihdehuollon avopalveluiden asiakasmäärä on lievästi lisääntynyt Helsingissä vuodesta 2013 vuoteen 2014 (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2005–2015).

Kaikki hoitoa tai apua kaipaavat eivät kuitenkaan löydä palvelujen piiriin ja tilastoissa näkyvät luonnollisesti vain ne, jotka palveluita käyttävät. Tilastojen valossa päihdeidenkäytön aiheuttamat haasteet ovat kuitenkin paranemaan päin; mm. tilastoidut päihtyneiden säilönotot, päihdehuollon asumispalveluiden asiakkaiden määrä sekä päihdeiden vaikutuksen alaisena tehdyt rikokset ja väkivaltarikokset ovat vähentyneet viime vuosina.

Mielenterveyttä voidaan edistää sekä yksilö- että yhteisötasolla esimerkiksi yksilön itsetuntoa ja elämänhallintaa vahvistamalla, lisäämällä osallisuutta ja ympäristön viihtyisyyttä ja turvallisuutta, sekä rakenteellisella tasolla turvaamalla esimerkiksi taloudellinen toimeentulo. Mielenterveyspalveluja tuottavat tilastojen mukaan eniten terveyskeskukset ja erikoissairaanhoito. Myös sosiaalipalveluissa ja seurakunnissa on toimintaa joka voidaan lukea mielenterveyspalveluiksi. Lisäksi lukuisat järjestöt tuottavat monipuolisia palveluja. Yksityissektorin palveluilla on vahva rooli erityisesti psykoterapioissa. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2014a.) Helsingiläiset saavat mielenterveyspalvelut oman asuinalueensa terveysasemalta. Terveysasemilla annetaan apua kriisitilanteissa sekä hoidetaan lieviä ja keskivaikeita mielenterveyden häiriöitä. Tarvittaessa terveysasemalääkäri ohjaa potilaan psykiatrian poliiklinikalle. Äkillisissä psykiatrisissa kriisitilanteissa potilas tai hänen läheisensä voivat ottaa yhteyttä suo-

raan oman asuinalueensa psykiatrian poliklinikalle.

Kunnan lisäksi myös kolmannen sektorin toimijoilla on tärkeä rooli ehkäisevän ja korjaavan päihde- ja mielenterveystyön parissa. Järjestöt tuottavat noin 60 prosenttia Suomen päihdepalveluista. Useat järjestöt ovatkin alun perin syntyneet tarpeesta tuottaa palveluita huono-osaisimmille ihmisryhmille. Järjestöjen rooli on merkittävä niin päihde- ja mielenterveysongelmaisten, asunnottomien, ikääntyneiden kuin pitkäaikaistyöttömien palveluissa. (Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry 2014.)

Lisääntynyt päihteidenkäyttö yleisillä paikoilla ja kulkuneuvoissa on noussut esiin turvallisuussuunnittelun valmisteluun liittyvän kuntalaiskyselyn lisäksi muissakin kyselyissä sekä aikuisille että lapsille ja nuorille turvattomuuden tunnetta aiheuttavana tekijänä (esim. Merimaa 2015 tai Tuominen & Laihin 2013). Vaikeasti päihde- ja mielenterveysongelmaisten henkilöiden kynnystä avun saamiseksi ja palvelujen piiriin pääsemiseksi on tarpeen saada madallettua, sillä vaikeassa elämäntilanteessa olevalle asiakkaalle palveluihin pääseminen on usein hankalaa. Asiakkaan sosiaaliset taidot eivät aina riitä oman asian hoitamiseksi, tai oikean palvelun löytäminen asiakkaalle on muutoin haasteellista. Palveluiden ulkopuolelle jääminen taas heijastuu katukuvaan.

Ajankohtaista

Helsingin sosiaali- ja terveystieteiden viraston palveluverkkoa uudistetaan. Tarkoituksena on järjestää palvelut tulevaisuudessa kolmenlaisissa keskuksissa; perhekeskuksissa, terveys- ja hyvinvointikeskuksissa sekä monipuolisissa palvelukeskuksissa. Nykyisten eriytettyjen palveluiden sekä hajanaisen ja pienistä toimipisteistä koostuvan palveluverkon sijaan tavoitteena on jatkossa tuottaa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut kullekin asiakasryhmälle saman katon alla. Lokakuussa 2014 sosiaali- ja terveystieteiden lautakunta teki päätöksen palveluverkkosuunnitelmasta vuoteen 2030. Helsingissä kaavallaan olevan

vuonna 2030 noin 25 laaja-alaista sosiaali- ja terveydenhuollon palveluyksikköä.

Suuri osa terveyttä tuottavista tai sitä vaarantavista päätöksistä tehdään terveyspalvelujärjestelmän ulkopuolella, eri hallintokuntien päätöksillä. Hyvinvoinnin ja terveyden näkökulma on päätetty ottaa huomioon kaikessa Helsingin kaupungin päätöksenteossa. Kaupunginjohtaja on kehottanut v. 2014 kaikkia hallintokuntia noudattamaan asiasta laadittua ohjetta ”*Nopea terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi päätösesitysten valmistelussa*”. Syksyllä 2013 Helsingin kaupunki perusti poikkihallinnollisen verkoston, jonka tavoitteena on edistää kaupungin hallintokuntien terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointityötä.

Terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen, syrjäytymisen ehkäisyyn ja haittojen vähentämiseen tähtäviä Helsingin kaupunkitasoisia ohjelmia ovat mm. *Savuton Helsinki -ohjelma*, *Vastuullisen alkoholinkäytön toimenpideohjelma* sekä *Lihavuuden ehkäisy ja hoidon toimenpideohjelma* (”*Sutjakka Stadi*”). Ikääntyneiden mahdollisuuksia aktiiviseen osallistumiseen, vaikuttamiseen ja tiedon saantiin pyritään parantamaan *Stadin ikäohjelman* 2015–2016 toimenpiteillä. Ohjelma on ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista säädetyn lain, ns. vanhuspalvelulain mukainen toimeenpanosuunnitelma Helsingissä.

2.2. Liikenneturvallisuus

Kuntalaiskyselyssä liikenteen mainitsi 21,7 % vastaajista kysyttäessä turvallisuuteen liittyviä huolestuttavia asioita ja ilmiöitä. Liikenneturvallisuuden piiriin luetaan kaupungissa julkisen liikenteen välineet, yksityisautot, polkupyörät sekä jalankulkijat. Kuntalaiskyselyssä esiin nousi selvästi eri liikennemuotojen välinen epäluottamus sekä itselle vastakkaisen liikennemuodon edustajien ylimielisyys ja huolimattomuus. Turvallista liikennekulttuuria luodessa tulisi kiinnittää huomiota myös tämän kaltaisen vastakkainasettelun vähentämiseen ja luoda sosiaalisesti kestävää liikenneympäristöä.

Helsingissä liikkujat on priorisoitu ns. Vancouverin malliin, jossa kävelijät ovat etusijalla. Toisena ovat pyöräilijät, joita seuraavat joukkoliikenne, tavaraliikenne ja yksityisautoilijat. Nopeusrajoituksia on alennettu kaupungissa, jonka myötä jalankulkuonnettomuudet ovat vähentyneet 2000-luvulla noin 40 prosenttia 1990-lukuun verrattuna. Tästä huolimatta edelleen joka viides liikenteessä loukkaantunut ja joka toinen liikenteessä menehtynyt on jalankulkija. (Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto 2014.)

Polkupyöräonnettomuuksien uhrien määrä on kasvanut viidenneksen viimeisen kymmenen vuoden aikana. Pyöräilijöiden onnettomuuskeskittymät sijoittuvat eri puolille kaupunkia. Syynä on usein näkemäeste. Viidennes liikenteessä loukkaantuneista on pyöräilijöitä, joista lähes 90 prosenttia loukkaantuu törmäyksessä moottoriajoneuvon kanssa. (Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto 2014.)

Positiivisesta kehityksestä liikenneturvallisuuden saralla kertovat tilastot, joiden mukaan poliisin tietoon tulleet törkeät liikenneturvallisuuden vaarantamistilanteet sekä erilaiset rattijuopumukset ovat vähentyneet viime vuosina Helsingissä (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2005–2015). Myös henkilövahinkoihin johtaneet liikenneonnettomuudet ovat vähentyneet. (Helsingin poliisilaitos

2015; Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto 2015.)

Liikenne- ja viestintäministeriö aloitti *tieliikennelain kokonaisuudistushankkeen vuonna 2013*. Hankkeessa arvioidaan tieliikennelain ja siihen liittyvien lakien ja asetusten sisältö ja annetaan esitykset uusista säädöksistä. Hankkeen tavoitteena on luoda uusi tieliikennettä koskeva laadukas säädöskokonaisuus, joka huomioi nykyistä paremmin liikenneturvallisuuden ja kansalaisten oikeusturvan sekä uudistaa liikenne rikkomuksia ja -rikoksia koskevan rangaistusjärjestelmän. Tieliikennelakia koskevat hallituksen esitykset pyritään saamaan eduskunnan käsiteltäviksi vuoden 2015 loppuun mennessä. (Liikenne- ja viestintäministeriö 2013.)

Ajankohtaista

Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston laatimassa *Helsingin liikenneturvallisuuden kehittämisohjelmassa* tarkastellaan liikkumisen ja liikenteen kokonaisuutta koko kaupungin tasolla sekä luodaan suuntaviivat tulevien vuosien liikenneturvallisuustyölle. Kaupunginhallitus hyväksyi ohjelman kokouksessaan 5.10.2015.

Helsingissä tapahtuneista liikenneonnettomuuksista v. 2009–2013 on aiheutunut vuosittain keskimäärin 191 miljoonan euron yhteiskunnalliset kustannukset. Pääosa niistä syntyy loukkaantumisista. Niistä noin viidennes kohdistuu kuntatalouteen, mikä vastaa Helsingissä noin 30–40 miljoonaa euroa vuodessa.

(Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto 2015.)

Helsingin seudun liikenneturvallisuusstrategiaa mukaillen Helsingin kaupungin liikenneturvallisuustyön visiona on: "Helsingin liikennejärjestelmä on kaikille liikkujaryhmille niin turvallinen, ettei kenenkään tarvitse kuolla tai loukkaantua vakavasti liikenteessä. Liikkuminen on vastuullista ja koetaan turvalliseksi". Liikenneturvallisuuden kehittämissuunnitelma on jaettu neljään painopisteeseen; lasten ja nuorten turvallinen ja vastuullinen liikkuminen, jalankulkijoiden ja pyöräilijöiden turvallisuus ja omatoiminen liikkuminen (erityisesti lapset ja ikäihmiset), nopeusrajoitusjärjestelmän kehittäminen ja yhteistyö, sekä koordinaatio ja viestintä. Kullekin painopisteelle on määritetty osatavoitteet, toimenpiteet sekä tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutumisen seurantatapa. (Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto 2014.)

Joukkoliikenteen turvallisuutta parantamaan laadittiin pääkaupunkiseudun

joukkoliikenteen turvallisuusstrategia ja osapuolia sitouttava aiesopimus ensimmäisen kerran vuonna 2007. HSL:n laatima *joukkoliikenteen turvallisuusstrategia 2012–2016* on päivitetty vastaamaan nykyisiä turvallisuusvaatimuksia. Se toimii koko toiminta-alueen kattavana yhtenäisenä turvallisuusstrategiana, jota voidaan hyödyntää kuntien turvallisuusohjelmisissa. Turvallisuusstrategian päätavoite on, että Helsingin seudun joukkoliikenteessä niin matkustajat kuin henkilökunta voivat tuntea olonsa turvalliseksi ja välttyä häirinnältä ja väkivallalta. Se sisältää toimenpiteitä liittyen henkilökunnan turvallisuuteen, matkustajien turvallisuuteen, omaisuuden turvaan sekä joukkoliikenteen vaikutuksiin yleiseen liikenneturvallisuuteen. Turvallisuusstrategian seurantaryhmä vastaa strategian tavoitteiden toteutumisen ja joukkoliikenteen turvallisuuskehityksen seurannasta. (Helsingin seudun liikenne 2012.)

2.3. Lapset ja nuoret

Lapsiin ja nuoriin liittyviä asioita mainitsi kuntalaisyksikössä 19,2 % vastaajista, kun kysyttiin turvallisuudessa huolestuttavia asioita ja ilmiöitä. Helsingissä suurimmalla osalla nuorista menee yleisesti ottaen hyvin ja monet indikaattorit osoittavat myönteistä kehitystä. Toisaalta kehitys näyttää kaksijakoiselta: samalla kun yhä useammalla menee hyvin, yhä useampi kohtaa erilaisia ongelmia. (Helsingin kaupungin tietokeskus 2015.)

Nuorten syrjäytymisen tutkimuksessa viitataan usein yhteiskunnallisten järjestelmien, kuten koulutus- ja työmarkkinajärjestelmien ulkopuolelle jäämiseen sekä tämän hyvinvointivaikutuksiin. Matala koulutus, pitkäaikainen työttömyys ja toimeentulo-ongelmat ovatkin merkittäviä ulkopuolisuuden riskitekijöitä. Edellä mainittujen osa-alueiden lisäksi myös elämänhallintaan liittyvät ja terveydelliset ongelmat, sosiaalisten suhteiden vähyys ja ulkopuolisuus yhteiskunnallisesta

osallisuudesta ovat keskeisiä syrjäytymisen riskitekijöitä. Huono-osaisuuden osa-alueet voivat helposti ketjuuntua sekä olla päällekkäisiä. (Terveystieteiden tutkimuskeskus 2015.)

Päihteidenkäytöllä on haitallisia vaikutuksia nuorten älylliseen, tiedolliseen, sosiaaliseen kuin fyysiseenkin kasvuun ja kehitykseen. Päihderiippuvuus ja siihen liittyvät ongelmat ovat sitä todennäköisempiä, mitä nuorempina alkoholinkäyttö aloitetaan. Alkoholien kokonaan käyttämättömien nuorten määrä on tilastojen mukaan lisääntynyt Helsingissä. Huumeidenkäyttöriskit taas ovat lisääntyneet poliisin tilastoissa, mikä kertoo huumeiden käytön lisääntymisestä myös kaduilla ja julkisilla paikoilla, ts. alueilla, joita poliisi valvoo. Huumeidenkäytön haittavaikutuksia ja ilmiöitä, kuten terveydellisiä ongelmia ja oheisrikollisuutta voidaan vähentää tietoisuuden lisäämisellä huumeiden käytön vaarallisuudesta.

Asennekasvatus ja sosiaalisen kokeilun paineen lieventäminen ovat tässä tärkeitä työkaluja. Huumausaineiden käytön lisääntymisen estäminen nuorten keskuudessa on hyvä pitää yhtenä nuorten parissa toimivien tärkeimmistä tehtävistä.

Jokaisella oppilaalla on oikeus käydä koulua ilman, että hän kokee tulevana kiusatuksi. Kiusaamisella on tutkitusti pitkät, jopa läpi elämän näkyvät seuraukset. Kiusatut lapset ja nuoret voivat kärsiä monenlaisista henkisen hyvinvoinnin ja mielialan ongelmista, kuten itsetunnon ja itsearvostuksen alenemisesta, masentuneisuudesta, itsetuhoisista ajatuksista tai ahdistuneisuudesta. Lapsena kiusatuilla on myös todettu olevan aikuisiällä heikompi terveys kuin ei-kiusatuilla, ja he voivat kokea myös enemmän ahdistusta ja masennusta. (Takizawa, Maughan & Arseneault 2014.)

Internetin ja sosiaalisen median lisääntynyt käyttö ovat tuoneet uusia muotoja lasten ja nuorten seksuaaliseen hyväksikäyttöön ja sukupuoliseen häirintään. Seksuaalista häirintää ja -väkivaltaa kokevat yleisemmin tytöt kuin pojat. Esimerkiksi peruskoulun ja ammattioppilaitosten tytöistä noin puolet on kokenut seksuaalista häirintää. Pojista noin kolmasosa on kokenut seksuaalisuutta loukkaavaa nimittelyä. Seksuaaliseen häirintään luetaan loukkaava nimittely sekä häiritsevä seksuaalinen ehdottelu tai ahdistelu puhelimesta tai internetissä. Seksuaalisen väkivallan kokemuksiin luokitellaan kehon intiimien alueiden koskettelu vastentahtoisesti, yhdyntään tai muunlaisen seksiin painostaminen tai pakottaminen sekä rahan, tavaran tai päihteiden tarjoaminen vastineeksi seksistä. Seksuaalisen väkivallan kokemuksia on noin joka viidennellä helsinkiläistytöllä. (Helsingin kaupunki 2015a.)

Osallisuuden ja yhteisöllisyyden kokemusten vahvistaminen ovat avainasemassa lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämisen ja syrjäytymisen ehkäisyn kannalta. Myös lainsäädäntö velvoittaa lasten ja nuorten osallisuuteen. Nuorisolain 8 § velvoittaa kunnat järjestämään nuorille mahdollisuuden osallistua kunnallista nuorisotyötä ja -politiikkaa koskevien asi-

oiden käsittelyyn. Tutkimustulokset ovat osoittaneet, että aktiivista osallistumista motivoiva ajattelu ennustaa esimerkiksi henkilön sosiaalisten taitojen hallintaa sekä kiinnostusta terveellisiin elintapoihin. (Roos, Haanpää & af Ursin 2013.)

Helsingin kaupungin nuorisoasiainkeskus tuottaa yhdessä nuorten kanssa monipuolisia kulttuuri- ja harrastepalveluja, edistää nuorten yhteiskunnallista osallistumista sekä tarjoaa nuorille tukea ja neuvontaa, kohderyhmänään 10–18-vuotiaat nuoret. Nuorisoasiainkeskuksella on noin 60 tilaa ympäri Helsinkiä. Nuorisoasiainkeskuksen ylläpitämät nuorisotalot tarjoavat monille nuorille turvallisen päiheteettömän paikan, jossa on turvallisia aikuisia. Helsingissä toimii myös noin 400 paikallista nuorisjärjestöä, useita nuorten toimintaryhmiä sekä noin 30 valtakunnallisen nuorisjärjestön piirijärjestöt. Näiden nuorten järjestöjen toimintaan osallistuu noin 30 000 alle 25-vuotiaasta nuorta. (Nuorisoasiainkeskus 2014.)

Ajankohtaista

Lastensuojelulaki (12§) velvoittaa kuntia laatimaan suunnitelman lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi kunnassa.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2013–2016 sisältyy Helsingin kaupungin strategiaohjelmaan. Helsingissä on laadittu lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman toimeenpanosuunnitelma, johon on valittu keskeisimmät monihallintokuntaisen kehittämisen kohteet.

Toimeenpanosuunnitelman toimenpiteisiin kuuluu mm. *lasten ja nuorten hyvinvoinnin alueellinen johtamisrakente*, jonka tavoitteena on poikkihallinnollisen rakenteen luominen siten, että kaikilla Helsingin alueilla on toimiva poikkihallinnollinen yhteistyörakenne ja että se on kytketty kaupungin strategiaan tavoitteisiin. Tärkeimpiä alueellisia elimiä tähän liittyen ovat *hyvinvoinnin koordinaatioryhmät*, jotka johtavat ja seuraavat alueellisesti Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman, Savuton Helsinki -ohjelman ja Vastuullisen alkoholinkäytön toimenpideohjelman toteuttamista alle 16/17-vuotiaiden osalta. Koko kaupungin tasolla

toimintaa johtaa *LASU-kollegio* (osasto- ja toimistopäälliköt).

Nuorten ohjaus- ja palveluverkosto vastaa 15–29-vuotiaiden hyvinvointia edistävästä kaupunkistrategian toteuttamiseen tähtäävästä työstä. Määritetyn rakenteen lisäksi lasten ja nuorten parissa työskenteleville järjestetään verkostoseminareja, joissa käydään keskustelua yhteistyön edistämiseksi (Helsingin kaupunki 2014b). Nuorten ohjaus- ja palveluverkoston muodostavat Helsingissä kaupunginjohtajiston nimeämien virastojen edustajien lisäksi poliisin, seurakunnan, järjestöjen sekä Kaartin Jääkärirykmentin edustajat.

Nuorisolautakunta päätti vuonna 2013 aloittaa nuorisoasiainkeskuksen suunnantarkistuksen, jonka tuloksena määritellään kaupungin nuorisotyölle muun muassa uusi tehtävä ja päämäärä sekä lähi vuosien painopisteet. Suunnantarkistusprosessia ohjasi tietoperustaisuuden korostaminen. Tulevaisuuden suuntaviivoja hahmoteltaessa haluttiin työskentelyn pohjaksi koota mahdollisimman monipuolista tietoa. Yhtenä keskeisenä keinona toimii *NuHa-hanke*, jossa nuorisoasiainkeskuksen henkilöstö jalkautuu eri puolille kaupunkia havainnoimaan ja haastattelemaan nuoria (vuonna 2014 yhteensä 1012 nuorta) (Merimaa 2015.). Tietoperustaisuuslinjaa tukee myös *Nuorten Hyvinvointikertomus* -sivuston rakentaminen, jonka taustalla on ollut ajatus, että Helsingin nuorten palvelujen kehittämisen ja johtamisen tulisi nykyistä paremmin perustua tietoon. Nuorten hyvinvointikertomuksen sivustolle on kerätty tietoa nuorista ja nuorilta eri tahojen käytettäväksi. Nuorten hyvinvointia kuvataan yhdeksällä indikaattorilla, jotka on valittu olemassa olevasta tiedontuotannosta. Turvallisuus on yksi indikaattoreista. (Helsingin kaupunki 2015a.)

Suoraa ja neuvottelevaa demokratiaa ja nuorten osallisuutta vahvistava *Nuorten Ruuti-vaikuttamisjärjestelmä* perustettiin kaupunginhallituksen päätöksellä vuonna 2011. Järjestelmän kehittäminen ja koordinaatiovastuu on nuorisoasiainkeskuksella ja opetusvirastolla. Ruuti-vai-

kuttamisjärjestelmän peruselementeiksi määriteltiin Ruudin ydinryhmä (vaaleilla valittavat 20 nuorta), RuutiExpo (vaikuttamistapahtuma), alueelliset ja temaattiset toimintaryhmät, vuosittainen päättäjämiitti, vuosittaiset yliormestarin oppilaskuntapäivät, oppilaskuntien ideointi- ja kehittämispäivät, Ruuti.net -verkkoymäristö sekä osallistavan alueellisen budjetoinnin kokeilu RuutiBudjetti. (Helsingin kaupunki 2015c.) Kouluissa lasten ja nuorten osallisuutta edistetään mm. oppilaskuntatoiminnalla ja osallistamalla oppilaita koulun toiminnan ja tapahtumien suunnitteluun.

Helsingin koulujen turvallisuusvalmiuksia on pyritty parantamaan. Opetusvirasto on käynnistänyt pilottihankkeen kouluissa ja oppilaitoksissa tapahtuvien *uhkailu- ja väkivaltatilanteiden ennaltaehkäisemiseksi*, missä kerätään tietoa kouluympäristössä tapahtuneista uhkailu- ja väkivaltatilanteista. Oppilaat voivat ilmoittaa internetin kautta kokemastaan väkivallasta tai sen uhasta. Järjestelmää pilotoitiin vuonna 2014 Hiidenkiven peruskoulussa. Tammikuussa 2015 kokeilua laajennettiin seitsemään muuhun perusopetuksen kouluun. Laajempi pilotointi päättyy vuoden 2015 lopussa, jonka jälkeen malli on tarkoitus siirtää kaikkiin perusopetuksen kouluihin. Vuonna 2016 mallia jalkautetaan lukioihin. Koulu-uhkaustilanteita varten on olemassa koulu-uhkausten yhteistoimintamalli.

Helsinki osallistuu työ- ja elinkeinoministeriön, opetus- ja kulttuuriministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön Kohtamo-yhteishankkeeseen. Hankkeen puitteissa eri puolille Suomea perustetaan *Ohjaamo*-palvelupisteitä. Alle 30-vuotiaille helsinkiläisille kohdennettu matalan kynnyksen Ohjaamo-palvelupiste avautuu Helsinkiin joulukuussa 2015. Siellä tarjotaan ilman työ- ja opiskelupaikkaa olevalle nuorelle yksilöllistä tukea sekä koulutuksen, työllistymisen ja kuntoutuksen palvelut (esim. opinto-ohjausta, TE-toimiston palveluja, terveydenhoitajan tapaaminen tms.). (Helsingin kaupunki 2015b.)

2.4. Rikollisuus

Rikoksiin ja väkivaltaan liittyviä asioita mainitsi kuntalaiskyselyssä kysymykseen turvallisuudessa huolestuttavista asioista ja ilmiöistä vastanneista 18,9 %. Rikoksiin liittynyt huolestuneisuus on vähentynyt melko tasaisesti helsinkiläisten keskuudessa vuodesta 2003 lähtien väkivallan ja uhkailun sekä varkauksien ja vahingontekojen osalta (Tuominen & Laihin 2013). Rikollisuuden ja ihmisten hyvinvointia heikentävien seikkojen välillä on todettu olevan vahva yhteys. Erityisesti syrjäytymisen ehkäisy on tärkeä osa rikollisuuden torjuntaa, sillä se on usein keskeinen tekijä turvallisuuteen liittyvien ongelmien taustalla. Syrjäytyminen vaikuttaa laajemmin itse yksilön, hänen lähipiirinsä sekä laajemmin koko yhteiskunnan turvallisuuteen. EShkäisemällä syrjäytymistä ehkäistään samalla myös rikollisuutta pitkällä aikajänteellä.

Helsingin poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset ovat vähentyneet hieman vuosittain vuodesta 2011 lähtien, jolloin niitä tuli poliisin tietoon eniten koko 2000-luvulla. Myös omaisuusrikosten määrä on vähentynyt vuodesta 2011, jolloin niitä tuli tietoon lähes yhtä paljon kuin 2000-luvun alussa. Poliisin tietoon tulleiden huumausaineiden käyttörikosten määrä taas on kasvanut vuodesta 2011. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2005–2015.) Väkivaltarikosten määrä on myös vähentynyt. Vuonna 2014 tietoon tulleiden väkivaltarikosten uhriksi joutui Helsingissä 6,3 prosenttia vähemmän ihmisiä kuin vuonna 2013 (Tilastokeskus 2015). Kuten useiden tilastojen, myös rikostilastojen sisältöön vaikuttavia tekijöitä ei voida tulkita täysin ongelmattomasti. On mahdollista, että tilastoitujen tapahtumien kasvu voi johtua esimerkiksi ilmoitusalttiuden lisääntymisestä tai poliisin toiminnan tehostamisesta tietyillä julkisilla paikoilla. Taustalla voi kuitenkin olla teknisten seikkojen lisäksi myös todellisia muutoksia ilmiön määrässä.

Turvallisuudesta kertoo myös poliisin

ylläpitämän katuturvallisuusindeksin parantuminen. Katuturvallisuusindeksillä kuvataan ryöstöjen, pahoinpitelyjen, vahingontekojen sekä liikennejuopumusten painotetun lukumäärän suhdetta väestön määrään. Mitä suurempi indeksin arvo on, sitä vähemmän näitä rikoksia alueella esiintyy. Helsingin katuturvallisuusindeksi on parantunut vuosittain vuodesta 2012 lähtien (indeksi = 58,96 vuonna 2014). (Helsingin poliisilaitos 2015.)

Rikosten ennalta estäminen, selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen kuuluvat poliisin perustehtäviin. Poliisi toimii turvallisuuden ylläpitämiseksi yhteistyössä muiden viranomaisten sekä alueella toimivien yhteisöjen ja alueen asukkaiden kanssa. Helsingissä toimii Helsingin poliisilaitoksen hälytys- ja valvontayksikön valvontatoiminnon koordinoima keskitetyn näkyvän valvonnan työskentelymuoto *YJTPRO*. Se pitää sisällään kaksi keskeistä elementtiä; sidosryhmätyöskentelyn sekä operatiivisen poliisitoiminnan. Sidosryhmätyön puitteissa järjestetään kolmen viikon välein yhteistyötapaaminen, jossa käsitellään monitoimijaisesti häiriö- ja ilmiöasioita sekä sovitetaan toimijoiden välisestä yhteistyöstä ja toimenpiteistä. Yhteistyöryhmässä on edustus mm. sosiaali- ja terveystieteiden aluetyön yksiköstä, HSL:ltä, HKL:ltä, VR:ltä, seurakunnan Saapas-työmuodosta, Aseman Lapset ry:stä sekä kaupunginkansliasta. Tarkoituksena on ennaltaehkäistä rikoksia ja järjestyshäiriöitä tietyillä painopistealueilla kantakaupungissa ja sen ulkopuolella. Operatiivisen poliisitoiminnan resurssit koostuvat kahdesta valvontaryhmästä, joiden yhteinen tavoitevahvuus on noin kaksikymmentä poliisia. Lähtökohtaisesti toiminta on perusmuotoista näkyvää yleisen järjestyksen ja turvallisuuden valvontaa, erikseen sovitussa ajankohtaisissa painopisteissä.

Monitoimijaisesti yhteistyötä tehdään myös poliisivetoisessa *Moniammatillisessa työryhmässä*, jossa nuoria rikoksente-

kijöitä pyritään auttamaan monialaisella otteella mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Moniammatillinen työryhmä toimii osana Helsingin poliisilaitoksen ennalta estävää toimintoa yhdessä lähipoliisiryhmien, nettipoliisin ja poliisipastorin kanssa. Ryhmässä työskentelee poliisi, sosiaalityöntekijä ja psykiatrinen sairaanhoitaja. Sinne ohjautuu eri elämäntilanteissa olevia ihmisiä, joita ohjataan tarpeen mukaan tarvittavan tuen tai hoidon piiriin. Usean viranomaisen samanaikainen arviointi antaa kokonaisvaltaisen kuvan asiakkaan usein hyvin vaikeasta elämäntilanteesta.

Ajankohtaista

Helsingin kaupungissa toimii laaja-alainen *työryhmä lähisuhdeväkivallan ehkäisemiseksi*, joka perustettiin vuosille 2011–2014. Työryhmän tehtävä on edistää valtakunnallisten oppaiden, suositusten ja toimenpide-ehdotusten paikallista toimeenpanoa Helsingissä

sekä tehdä esityksiä lähisuhdeväkivaltaa ehkäisevistä toimenpiteistä, tiedotuksesta ja koulutuksesta. Työryhmä jatkaa työskentelyä vuosina 2015–2016.

Helsinkiin perustettiin keväällä 2013 paikallinen *väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäisyn yhteistyöverkosto*, jonka tehtävänä on seurata ko. ilmiötä sekä tarvittaessa valmistella toimenpiteitä havaittuihin ilmiöihin puuttumiseksi ja niiden ennaltaehkäisemiseksi. Lisäksi verkosto levittää tietoa ja osaamista ekstremismin ilmiöistä keskeisille sidosryhmille. Yhteistyöverkosta johtaa Helsingin poliisilaitoksen Ennalta estävän toiminnon johtaja, ja sen jäsenenä on edustajia mm. Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystieteiden keskukselta, nuorisosiainkeskuksesta, opetusvirastosta ja kaupunginkansliasta sekä valtion edustajia mm. rikosseuraamuslaitokselta, puolustusvoimista ja suojelupoliisista. Jäsenenä on myös kolmannen sektorin toimijoita. Kansallista väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäisyn työryhmää johtaa sisäministeriö.

2.5. Valvonta, näkyvyys ja ennaltaehkäisy

Poliisiin, pelastuslaitokseen, vartiointiin sekä yleiseen valvontaan ja näkyvyyteen liittyviä asioita mainitsi kuntalaiskyselyssä 16,4 % vastaajista, kun kysyttiin turvallisuudessa huolestuttavia asioita ja ilmiöitä. Perinteisesti asukkaat näkevät turvallisuutta ja viihtyvyyttä lisäävinä toimenpiteinä erityisesti poliisipartioiden näkyvyyden lisäämisen, joukkoliikenteen asemien vartiointin parantamisen sekä vartijoiden käyttämisen joukkoliikenteen kuluneuvoissa (Tuominen & Laihin 2013).

Turvattomuutta koetaan toisaalta syrjäisissä ja autoissa paikoissa, toisaalta paikoissa, joissa liikkuu ja oleskelee paljon ihmisiä. Luottamus toisiin on tekijä, joka luo turvallisuutta. Tähän voidaan vaikuttaa yhteisöllisyyttä vahvistamalla. Luottamusta ja yhteistyötä asukkai-

den ja eri toimijoiden välillä voidaan vahvistaa yhteistyön kynnyksiä madaltamalla, parhaimmillaan olemalla läsnä siellä missä asukkaat ovat. Luottamusta vahvistaa myös yhteistyö ja avoin tiedonvaihto eri toimijoiden välillä. (Turvallinenkaupunki 2015.)

Poliisi ja pelastuslaitos ovat perinteisiä turvallisuusalan toimijoita, jotka omalla toiminnallaan ja näkyvyydellään vahvistavat asukkaiden turvallisuutta ja turvallisuuden tunnetta sekä koko kaupungin tasolla että alueellisesti. Helsingin poliisi vastaa yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisestä kaupungissa ja Helsingin kaupungin pelastuslaitos vastaa palonehkäisyn valvonta- ja tarkastustehtävistä, palo- ja pelastustoiminnasta, lääkinnällisestä pelastustoiminnasta eli ensi-

hoidosta ja kiireellisestä sairaankuljetuksesta Helsingin kaupungin alueella. Perinteisten turvallisuuden ja järjestyksen ylläpitäjien rinnalla toimii myös yksityisen turvallisuusalan toimijoita. Kaikkien edellä mainittujen tahojen näkyvyys ja toiminnan tunnettavuus vastaavat osaltaan asukkaiden toivomukseen valvonnasta sekä koettua turvallisuutta vahvistavasta näkyvyydestä ja läsnäolosta.

Pelastuslaitos

Pelastustoimintaan kuuluu hälytysten vastaanottaminen, väestön varoittaminen, uhkaavan onnettomuuden torjuminen, onnettomuuden uhrien ja vaarassa olevien ihmisten, ympäristön ja omaisuuden suojaaminen ja pelastaminen, tulipalojen sammuttaminen ja vahinkojen rajoittaminen, tulipalon jälkiraivaus ja -vartiointi päätökseen pelastustoiminnan lopettamisesta asti, sekä edellä mainittuihin tehtäviin liittyvät johtamis-, viestintä-, huolto- ja muut tukitoiminnat.

Helsingin kaupungissa tapahtuu päivittäin yli sata onnettomuus- ja vaaratilannetta, joista pelastuslaitoksen sammu- tus-, pelastus- ja ensihoitoyksiköt poliisin avustamana huolehtivat rutiininomaisesti normaalin toimintavalmiuden turvin. Helsingin kaupungin pelastuslaitos tekee vuosittain onnettomuuksien ehkäisytyön toimintasuunnitelman, jossa kuvataan tulevan vuoden onnettomuuksien ehkäisemiseksi suoritettavat toimenpiteet. Toimenpiteet on suunniteltu, valittu ja kohdennettu pelastuslaitoksen suorittaman riskianalyysin johtopäätelmien, tulevan palvelutasopäätöksen valmisteluasiakirjojen, tutkimuksen sekä tilastojen perusteella. Onnettomuuksien ehkäisytyöhön on käytettävissä yhteensä noin 34 henkilötyövuotta.

Helsingin pelastuslaitoksella on yhteistoimintasopimus Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin (HUS) Helsingin ensihoitoyksikön kanssa. Yhteistoimintasopimuksen tarkoituksena on ylläpitää HYKS Helsingin alueen ensihoitovalmius ja hoitaa palveluntoteutus ensisijaisesti hätäkeskuksen välittämien A-C ensihoito- ja ensivastetehtävien osalta. Ensihoito-

palvelu antaa tarvittaessa virka-apua poliisille, pelastusviranomaisille, rajavartiolaitokselle ja meripelastusviranomaisille niiden vastuulla olevien tehtävien suorittamiseksi sekä osallistuu alueellisten varautumis- ja valmiussuunnitelmien laatimiseen suuronnettomuuksien ja terveydenhuollon erityistilanteiden varalle yhdessä muiden viranomaisten ja toimijoiden kanssa.

Poliisi

Helsingin poliisilaitos huolehtii pääkaupungin poliisitoiminnasta. Lisäksi valtakunnalliset yksiköt voivat oman tehtäväalueensa rajoissa toimia myös Helsingin poliisilaitoksen alueella. Suomessa on 137 poliisia 100 000 asukasta kohden. Vastaava suhdeluku Helsingissä on 206 poliisia 100 000 asukasta kohden. Helsingin poliisilaitoksen johtamisen perusrakenteena on viikoittain kokoontuva poliisilaitoksen operatiivinen johtoryhmä, jonka tietojohtoperusteinen päätöksenteko pohjautuu jokaviikkoiseen toimintaympäristöanalyysiin. Analyysin perustana ovat aktiivinen tietojenvaihto naapurimaiden kanssa, rikostiedustelu sekä tiivis strateginen kumppanuus kaupungissa toimivien eri viranomaisten ja hallintokuntien kanssa.

Poikkeuksena moneen Euroopan pääkaupungin poliisitoimintaan, Helsingin poliisilaitoksessa ei ole erillisiä polkupyörällä tai jalkaisin toimivia korttelipoliiseja. Sen sijaan poliisin hälytyspartiot jalkautuvat toimialueellaan häiriökohteisiin ja puuttuvat siellä havaittuihin yleistä järjestystä uhkaaviin tekoihin. Helsingin poliisilaitoksessa toimii erillinen keskitetyn näkyvän valvonnan joukko (noin 20 poliisia), jonka päätehtävä on kaupungin muiden viranomaisten ja toimijoiden kanssa suunniteltu jalkautuminen kaupungin häiriökohteisiin. Toimintaa koordinoidaan kolmen viikon välein pidettävässä yhteisessä suunnittelukokouksessa (ks. s. 15).

Ennalta estävyys on poliisitoiminnan lähtökohta. Monet turvallisuusongelmat ovat kuitenkin niin laajoja, etteivät hälytyspartiot tai rikostutkijat ehdi riittävästi paneutumaan niiden syihin. Poliisin en-

nalta estävää toimintaa koordinoi ja kehittää erityinen ennalta estävä toiminto, jossa työskentelee 30 poliisia, kolme sosiaalityöntekijää ja psykiatrinen sairaanhoitaja. Toiminnon tehtävänä on kaupunkilaisten turvallisuutta vaarantavien ilmiöiden ja ongelmien ratkaisu yhdessä muiden viranomaisten ja kansalaisten kanssa, moniammatillinen interventio ja väkivaltaisen ekstremismin ennalta ehkäisy. Toimintaa kohdennetaan turvallisuutta vaarantaviin ilmiöihin niin kaduilla kuin sosiaalisessa mediassa, sekä niihin vaikuttaviin kohderyhmiin. Ennalta estävää työtä tehdään pääasiassa syrjäytymisvaarassa olevien ja rikoksilla oirehtivien nuorten, eri kieli- ja kulttuuritaustaisten, perheiden ja ekstremistien parissa sekä niiden asiakkaiden kanssa, joiden turvallisuusongelmien kokonaisvaltainen ratkaisu edellyttää perinteistä poliisitoimintaa laaja-alaisempaa lähestymistapaa tai moniammatillista työtettä.

Yksityinen turvallisuusala

Perinteisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäjän, poliisin, rinnalle kaupunkien järjestyksenpidossa on muodostunut yksityisen vallankäytön alue. Järjestyksenvalvojat määrittelevät omassa työssään olennaisella tavalla yhä useamman kaupunkilaisen käyttämää puolijulkista tilaa. Etenkin kauppakeskuksissa poliisin apuna tai poliisin sijaan järjestystä valvovat nykyään yksityisten vartioimisliikkeiden järjestyksenvalvojat. Toinen näkyvä yksityisen turvallisuusalan osa-alue ovat perinteiset vartijat.

Vartijoiden ja järjestyksenvalvojien työtä säädellään vielä nykyisellään monella erilaisella lailla (laki järjestyksenvalvojisista JVL 1999/533, järjestyslaki JL 2003/612 ja laki yksityisistä turvallisuuspalveluista LYTP 2002/282). Sisäministeriössä vuodesta 2008 lähtien valmisteltu lakiesitys yksityisistä turvallisuuspalveluista kerää alaa koskevan hajanaisen säätelyn yhden lain alle. Eduskunta hyväksyi 12.3.2015 uuden lain yksityisistä turvallisuuspalveluista, joka tulee voimaan 1.1.2017. Uusi laki sisältää sekä vartijoita, järjestyksen-

valvojia että turvasuojaajia koskevat säännökset.

Muut tahot

Läsnäoloa ja näkyvyyttä kaupungissa toteuttavat myös muut kuin ns. perinteiset turvallisuustoimijat. Jalkautuvaa työtä tehdään laajalti kolmannella sektorilla mm. etsivän nuorisotyön, katuväkivaltaa ehkäisevän työn, päihdetyön sekä asunnottomuuden ehkäisytyön yhteydessä.

Monet Helsingin kaupungin virastot ovat huomioineet jalkautuvan työn tärkeyden, vähintään tavoitteissaan. Esimerkiksi Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystieteiden strategiasuunnitelmassa yksi strateginen tavoite vuosille 2014–2016 on palvelukulttuurin uudistaminen, jonka yhtenä toimenpiteenä on jalkautuvien palveluiden ottaminen laajasti käyttöön. Lisäksi strategiassa todetaan lasten ja nuorten syrjäytymiskehityksen ehkäisemistä se, että nuoret tavoitettavia palvelukäytäntöjä ja jalkautumista nuorten pariin alueille ja tapahtumiin tarvitaan.

Ajankohtaista

Pelastustoimessa käynnistetään vuoden 2015 aikana kaksi erityisesti operatiivisten toimintaedellytysten varmistamiseen tähtäävää toimenpidettä. *Pelastustoiminnan edellytysten tarkastaminen* keskittyy asuinalueille ja toimenpiteen suorittaa pelastusyksiköiden miehistö. Toimenpiteen yhteydessä tarkastellaan muun muassa osoitmerkintöjen näkyvyyttä ja pelastusteiden käytettävyyttä. *Operatiivista erityistarkastelua vaativat kohteet* valitaan vuosittain alueellisen riskianalyysin tulosten perusteella. Toimenpide sisältää kohteen edustajien kanssa operatiivisen toiminnan näkökulmasta tehtävän tutustumis- ja neuvontakäynnin, minkä lisäksi kohteessa tarvittaessa tehdään palotarkastus.

Helsingissä järjestetään yleisötilaisuuksia ja -tapahtumia ympäri vuoden, joissa yleisömäärä voi olla sadoista henkilöistä sataan tuhanteen henkilöön. Yleisötilaisuudet ovat aina onnettomuusriskin nä-

kökulmasta riskialttiita tapahtumia. Pelastuslaitos suorittaa yleisötilaisuuksiin ja tapahtumiin valvontakäyntejä riskiperusteisesti sekä pistokoeluontoisesti. Pelastuslaitos on ottanut vuoden 2015 aikana erityiseen valvonnan ja ohjauksen piiriin *poistumisturvallisuus selvitysten laadinnan*. Selvitysten käsittelemisen yhteydessä poistumisturvallisuus selvitysvelvollisiin kohteisiin tehdään tarvittaessa palotarkastus ja poistumiskoe toiminnanharjoittajan itsenäisen toimintakyvyn riittävyyden varmistamiseksi.

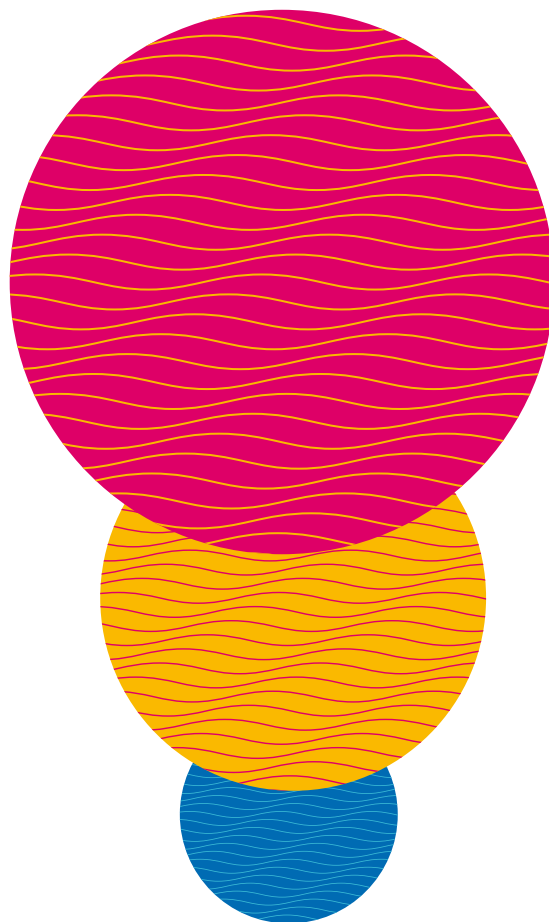
Pelastuslaitos on lausunnonantajana kaavoitukseen sekä osallistuu rakentamisen ja kiinteistön käytön valvontaan. Ajankohtaisia haasteita pelastuslaitokselle lähivuosina ovat maanalainen rakentaminen, korkearakentaminen, asuinrakennusten, ilmastomuutoksen vaikutusten hallinta, vanhusten asumisturvallisuus sekä omavalvontamenettelyn käynnistäminen.

Helsingin pelastuslaitos on toteuttanut kumppanuusmuotoista turvallisuusyhteistyötä Helsingin opetusviraston kanssa. Opetusviraston intranettiin on avattu erityinen "Turvakulma" jonne on tallennettu erilaista turvallisuusopetusmateriaalia opettajien ja koulujen vapaaseen käyttöön. Osana turvallisuuskumppanuutta Helsingin pelastuslaitos on lähtenyt toteuttamaan *Tulipysäkki-toimintaa* kouluissa. Tulipysäkki tähtää lasten luvattomaan tulenkäsittelyn ennaltaehkäisyyn ja puuttuu tarvittaessa interventiomuotoisesti todettuun riskikäyttäytymiseen. Pelastuslaitos on aloittamassa uusia *turvallisuuskumppanuushankkeita* syksystä 2015 alkaen mm. liikuntaviraston sekä sosiaali- ja terveysviraston kanssa. Hankkeissa tähdätään virastojen turvallisuusosaamisen lisäämiseen ja viraston turvallisuuskulttuurin vahvistamiseen.

Helsingin poliisilaitoksen osana toimivalla *ennalta estävällä poliisitoiminnalla* on tavoitteena Helsingin turvallisuuden parantaminen ja turvallisuutta vaarantavien ilmiöiden sekä rikosten torjuminen yhdessä viranomaisten, järjestöjen, yritysten ja asukkaiden kanssa. Keskeisenä keinona tavoitteiden saavuttamisessa

on luoda luottamukselliset suhteet Helsingissä toimiviin kansalaisjärjestöihin sekä asukkaisiin ja saada heidät mukaan ratkaisemaan heitä koskevia turvallisuusongelmia. Molemminpuolista luottamusta pidetään yhteistyön perustana.

Asukkaiden alueellisen yhteisöllisyyden ja luottamuksen rakentamisen paikkoja ovat perinteisesti olleet eri kaupunginosissa toimivat *asukastalot*. Sosiaali- ja terveysvirasto jatkaa asukastalo-toimintaa eri asuinalueilla (yhteensä 10 kpl), kaupunginhallituksen päätöksellä 28.9.2015. Lisäksi tullaan laatimaan suunnitelma, miten asukastalojen verkostosta voidaan tehdä alueellisesti nykyistä kattavampi sekä selvitetään asukastalojen mahdollista roolia jalkautuvassa sosiaalityössä ja edellytyksiä asukastalojen yhteistyölle nuorisotoimen ja muiden hallintokuntien kanssa.

2.6. Maahanmuuttajat

Maahanmuuttajiin ja ulkomaalaistaustaisiin liittyviä asioita mainitsi kuntalaiskyselyssä 13,9 % vastaajista turvallisuudessa huolestuttavista asioista ja ilmiöistä kysyttäessä. Maahanmuutto on muodostunut yhdeksi nykyajan globaaleista kaupunki-ilmiöistä. Suomessa asui vuonna 2014 noin 300 000 vieraskielistä henkilöä (n. 5,5 % väestöstä). Helsingissä asuu yli neljännes koko maan vieraskielisistä asukkaista (27 %) ja pääkaupunkiseudulla yhteensä lähes puolet (48 %) koko maan vieraskielisestä väestöstä. Vuonna 2030 vieraskielisten asukkaiden osuuden ennustetaan ylittävän 20 % Helsingin väestöstä. Vieraskielisistä ryhmistä suurimmat ovat venäjän-, viron-, somalin- ja englanninkieliset. (Helsingin kaupungin tietokeskus 2014.)

Maahanmuuttajien kotoutumisen kannalta tärkeimmiksi tekijöiksi on määritetty kieli, koulutus ja työ. Niiden merkitys on suuri niin maahanmuuttajille itselleen että yhteiskunnalle laajemmin. Uudessa kotimaassaan maahanmuuttaja joutuu monilla elämäalueilla rakentamaan itselleen uuden identiteetin. Lähtömaassa hankittu ammatillinen status, arvostus työyhteisössä ja työelämän sosiaaliset kontaktit on uudessa maassa rakennettava uudelleen. Tiettyyn asemaan totuneelle voi olla hyvin kuormittavaa yhtäkkiä olla vain yksi maahanmuuttajista, kielitaidoton ja riippuvainen monista eri tahoista. Työllä on todettu olevan keskeinen rooli osana yksilön identiteettiä ja sosiaalisen verkoston rakentumista, ja täten uuteen maahan kotoutumista (Arola 2007.)

Suomeen suuntautuvasta nettomuuttosta työperäisen maahanmuuton osuuden on arvioitu olevan noin kymmenesosa. Lisäksi Suomessa työskentelee vuosittain noin 50 000 ulkomaalaista erilaisissa komennustehtävissä. On arvioitu, että Suomi tarvitsee vuosittain 34 000 nettomaahanmuuttajaa, jotta työvoima ei lähivuosisikymmeninä supistuisi. (Myrskylä & Pyykkönen 2015.)

Ennakkoluulot muualta Suomeen muuttaneita kohtaan voivat aiheuttaa kantasuomalaisissa turvattomuuden kokemuksia. Toisaalta turvattomaksi itsensä tuntevat myös eri maahanmuuttajaryhmiin kuuluvat. Tutkittaessa ns. toisen polven maahanmuuttajanuorten turvattomuuskokemuksia (Tuominen, Joronen & Laihin 2014) todettiin, että etnisen taustan näkyvyys on yhteydessä turvattomuuden tunteen kokemiseen maahanmuuttajataustaisten nuorten naisten parissa. Turvattomuuskokemuksen kannalta merkittävä tekijä tässä on etenkin pienituloisten eri kieli- ja kulttuuritaustaisten keskittyminen asumaan samoille alueille kuin kantaväestön vähävaraisimmat asukkaat. Näillä alueilla kantaväestö kokee noin kaksi kertaa yleisemmin turvattomuutta kuin muilla alueilla.

On arvioitu, että Suomeen muualta muuttaneilla on yleisesti muuta väestöä heikompi luottamus viranomaisiin. Viranomaisviestintä on usein vaikeaselkoista erityisesti henkilöille, jotka eivät puhu suomea tai ruotsia äidinkielenään. Heidän asemansa tulisi huomioida paremmin kansalaisten turvallisuuteen liittyvässä viestinnässä palveluiden saatavuuden varmistamiseksi. Kulttuurisensitiivisyyttä tulisi vahvistaa sekä virastojen sisäisesti että päättäjien keskuudessa – kaupunkilaisten monimuotoistuminen ja kansainvälistyminen vaativat myös päättäjiltä näkemystä siitä, miten luoda palveluja, jotka vastaavat muuttuvan asukaskannan tarpeita. Yhdenvertaisuus ja asiakaslähtöisyys ovat kaupungille keskeisiä arvoja.

Kaupungin kokonaisetua maahanmuuttoasioissa valvoo kaupunginkanslian elinkeino-osasto, joka huolehtii myös maahanmuuton strategisesta suunnittelusta sekä seuraa kaupungin maahanmuuttopolitiikan toteutumista.

Laki kotoutumisen edistämisestä (30.12.2010/1386) edellyttää, että kunnalla on voimassa oleva maahanmuuttajien kotouttamisohjelma. Helsingin kaupungin kotouttamisohjelman muodosta-

vat valtuuston hyväksymä strategiaohjelma, kaupunginhallituksen hyväksymä toimenpideohjelma sekä talouden ja toiminnan seurantaraportit.

Ajankohtaista

Helsingin kaupungin strategiaohjelman 2013–2016 yhtenä tavoitteena on *lisätä maahanmuuttajien osallisuutta sekä pienentää maahanmuuttajien työttömyyttä ja maahanmuuttajanuorten syrjäytymistä*. Toimenpiteisiin kuuluvat muiden muassa opinto-ohjauksen parantaminen, työmarkkinoille sijoittumisen tukeminen, peruskoulun päättämisen ja toiselle asteelle pääsyn ja valmistumisen turvaaminen, vanhemmuuden tukeminen, kielellisen kehityksen tukeminen sekä virastoissa maahanmuuttajien kohtaamisen vahvistaminen. Myös ruotsinkielinen kotoutuminen huomioidaan.

Kaupunginkanslian elinkeino-osasto on laatinut *Maahanmuutto ja monimuotoisuus-toimenpideohjelman*, jossa strategiaohjelman maahanmuuttajia koskevassa osiossa mainitut toimenpiteet on täsmennetty ja aikataulutettu. Toimenpideohjelman mukaisesti Helsingin maahanmuutto- ja monimuotoisuuspolitiikan tavoitteena on, että kaikki helsinkiläiset äidinkieleensä, kansalaisuuteensa ja syntymämaahansa katsomatta voivat tuntea itsensä helsinkiläisiksi, sekä kaikkien maahanmuuttajien aktiivinen osallisuus yhteiskunnassa. Tärkeimpiä Helsingin maahanmuuttopolitiikan päämääriä ovat nopea työllistyminen osaamista vastaaville aloille, mielekkäät urapolut sekä lasten ja nuorten koulutusurat, jotka tukevat edellä mainittuja tavoitteita.

Maahanmuuttajille suunnattujen palveluiden kehitystä sekä maahanmuutto- ja monimuotoisuus toimenpideohjelman toimeenpanoa Helsingissä seuraa *Helsingin maahanmuutto- ja kotoutumisasioiden neuvottelukunta*. Sen tehtävänä on myös edistää yhdenvertaisuutta kaupungin hallinto- ja toimintatavoissa.

Maailmassa on meneillään suurin pakolaiskriisi sitten toisen maailmansodan, joka konkretisoitui EU:n alueella turvapaikanhakijoiden lisääntymisenä kesästä

2015 alkaen. YK:n pakolaisjärjestön mukaan kymmenet miljoonat ihmiset ovat joutuneet pakenemaan kodeistaan sotia, vainoja ja konflikteja. Kansainväliset sopimukset velvoittavat Suomea ja muita EU-maita ottamaan vastaan kansainvälistä suojelua tarvitsevia *turvapaikanhakijoita*. Maahanmuuttovirasto vastaa turvapaikanhakijoiden vastaanoton käytännön toiminnan ohjauksesta ja suunnittelusta. Turvapaikkahakemus jätetään poliisille tai rajaviranomaisille, minkä jälkeen hakija majoitetaan turvapaikanhakijoille tarkoitettuun vastaanottokeskukseen. Suomeen on avattu syksyllä 2015 uusia vastaanottokeskuksia vastaamaan turvapaikanhakijoiden suuriin määriin. Turvapaikanhakijoiden suuren määrän vuoksi myös Helsinki on laajentanut vastaanotto toimintaansa. Kotoutumislain mukaan myönteisen päätöksen saaneiden turvapaikanhakijoiden kuntiin osoittaminen perustuu kunnan ja ELY-keskuksen tekemään sopimukseen. Onnistunut kuntiin siirtyminen antaa hyvän perustan kotoutumisen alkamiselle. Toisaalta itsenäisen ja omaehtoisen muuton kautta kuntiin siirtyy nykyisin enemmän henkilöitä kuin kuntien kanssa sopien, mikä voi aiheuttaa mm. asunnottomuuteen ja kotouttamisen käynnistämiseen liittyviä haasteita.

Helsinkiin suunnitellaan *”Töissä Suomessa”*-hanketta yhteistyössä Helsingin kaupungin, kauppakamarin, SAK:n, Espoon ja Vantaan kaupunkien, TE-toimiston ja Moniheli ry:n kanssa. Hankkeessa on tarkoitus perustaa alkuvaiheen orientaatiopalvelu kaikille maahantulijoille sekä työperäiseen maahanmuuttoon keskittyvä International House -yhteisöpalvelupiste. Palvelupisteen avulla pyritään helpottamaan maahantuloon liittyvää byrokratiaa ja neuvonnan parantamista maahanmuuttajille, rekrytoiville yrityksille sekä Suomeen investointeja harkitseville ulkomaisille yrityksille. Hanke on osa Uudenmaan ELY-keskuksen *”Kotona Suomessa”* -hanketta, jolla pyritään parantamaan maahanmuuttajien kotouttamista.

Yhteistyötä ja keskustelua kaupungin ja moskeijoiden välillä on tiivistetty muslimiväestön neuvonnan edistämiseksi. *Helsingin kaupungin ja Helsingissä toimivi-*

en moskeijoiden ja islamilaisten järjestöjen välinen dialogi käynnistettiin loppuvuodesta 2014. Toive dialogiin tuli muslimiyhteisöiltä. Taustalla on ajatus tietoisuuden lisäämisestä kaupungin toiminnasta ja palveluista. Viranomaisten ja muslimiyhteisöjen välisiä keskustelutilaisuuksia on järjestetty useita, eri teemoilla. Keskustelutilaisuuksien järjestämistä jatketaan.

Helsingin kaupungin pelastuslaitos on ollut mukana SPEK:n hankkeessa, jossa on laadittu paloturvallisuuteen liittyvää

materiaalia maahanmuuttajille ja maahanmuuttajien parissa työskenteleville. Suomeen muualta muuttaneiden turvallisuusosaamiseen tulee kiinnittää huomiota, sillä kulttuurierot näkyvät myös turvallisuuskäsityksissä. Tämän vuoksi on tärkeää panostaa maahanmuuttajien *turvallisuustietojen* ja *-taitojen* vahvistamiseen. Turvallisuusviestinnän tavoitteena on, että ihmiset ja yhteisöt tuntevat vastuunsa paitsi omasta myös läheistensä ja yhteiskunnan turvallisuudesta.

2.7. Viihtyisyys

Kuntalaiskyselyssä 6,8 % vastaajista mainitsi valaistukseen, siisteyteen ja kunnossapitoon liittyviä asioita turvallisuudessa huolestuttavina asioina tai ilmiöinä. Lisäksi asuinalueiden eriytyksen ja asuntopolitiikan mainitsi 2,9 % vastaajista.

Erityisesti hyvä valaistus ja siisteys koetaan usein viihtyisyyttä lisäävinä tekijöinä. Viihtyisää ja turvallista kaupunkitilaa luodaan kaupungin eri tasoilla, niin kaupunkisuunnittelun ja maankäytön kuin käytännön valaistus-, siisteys- ja kunnossapitotoimin.

Kaupunkisuunnittelu

Ympäristön turvallisuus ja terveellisyys kuuluvat yhdyskuntasuunnittelun tavoitteisiin. Rakennetun ympäristön ominaisuudet vaikuttavat osaltaan esimerkiksi tapaturmien ja onnettomuuksien tapahtumiseen, rikosten tekemiseen ja turvatomuuden kokemiseen. Turvallisuuden kannalta hyvät suunnitteluperiaatteet ja -ratkaisut sekä toteutus käyvät monesti yksiin niiden käytäntöjen kanssa, joilla yleisesti pyritään hyvään ja viihtyisään ympäristöön. Tällaisia ovat esimerkiksi miellyttävän tuntuinen mittakaava, paikkaan sopiva valaistus sekä ratkaisut, joilla pyritään luomaan elävää ja moni-il-

meistä kaupunkitilaa ja edistämään ihmisten välistä vuorovaikutusta ja sosiaalista kontrollia. (Turvallinenkaupunki 2015.)

Turvallisuuden huomioiminen on siis oleellinen osa kaupunkisuunnittelua. Turvallisuutta ei tulisi nähdä erillisenä asiana, joka liitetään suunnitelmaan, vaan se tulisi käsitellä osana prosessia. Monia ratkaisuja, joilla edistetään turvallisuutta, voidaan perustella myös monen muun päämäärän tavoittelemisella. Usein kyse on viihtyisyydestä ja ympäristön laadusta. Turvallisuutta asuinalueilla edistävät mm. tasapainoinen asukasrakenne, asukkaiden pysyvyys, tiivis kytkeminen muuhun kaupunkirakenteeseen ja rakennushankkeiden sopiva koko. (Turvallinenkaupunki 2015.)

Lähiöt ovat keskeisessä asemassa eri-arvoistumiskeskusteluissa. Lähiöiden viihtyisyyttä ja samalla turvallisuutta voidaan parantaa perusparannuksin ja lähiöiden kokonaisvaltaisempien kehittämishankkeiden avulla. Helsingin kaupungin hallitus perusti Lähiöprojektin vuoden 1996 alussa esikaupunkien yleisten kehityslinjojen määrittelemiseksi ja alueellisten kehittämistoimien organisoimiseksi. Lähiöprojektin tavoitteena on edistää toimenpiteitä, joilla kehitetään esikaupunkija kantakaupungin kanssa tasaveroisi-

na kaupunginosina sekä tehdään tunnetuksi jo olevia, alueiden omia vetovoimatekijöitä yhdessä kaupungin eri hallintokuntien, asukkaiden ja muiden toimijoiden kanssa. Toiminta-alueena on koko esikaupunkivyöhyke. Lähiöprojektin toimintakauden 2012–2015 tavoitteena oli tunnuksen ”Sivistys on siistiä” mukaisesti monipuolisen kaupunkielämän edistäminen alueellisen sivistys- ja kulttuuritoiminnan tukemisella. Kaupunginhallitus päätti jatkaa lähiöprojektia 1.1.2016 alkaen kaksivuotiskauden ajan (2016–2017). Kaudella 2016–2017 lähiöprojektin on tarkoitus keskittyä erityisesti julkisten tilojen suunnitteluun, pääpainona asemanseudut, pääraitit, puistot sekä alikulut. Projekti pyrkii kiinnittämään huomiota siihen, että hallintokunnat resursoisivat parhaansa mukaan toimintaansa esikaupunkien ympäristön sekä asemien ja ostareiden ylläpidon, kehittämisen ja turvallisuuden parantamiseksi.

Asumisen ja siihen liittyvän maankäytön toteutusohjelmassa Helsinki on asettanut tavoitteekseen, että 30 % asuinrakentamisesta toteutetaan täydennysrakentamisena. Suunnitelmallisella täydennysrakentamisella vahvistetaan kaupunkirakenteen toiminnallista eheyttä. Asuin-kiinteistöyhtiöille lisärakentaminen voi tarjota mahdollisuuden asuintalojen perusrakennusten osittaiseen rahoittamiseen ja asuntokannan monipuolistamiseen.

Asuinalueiden eriytyminen ja asuntopolitiikka

Fyysisen ympäristön kehittämisen ja peruskorjaustoimenpiteiden ohella tasapainoinen asukasrakenne on keskeinen tavoite lähiöiden kehittämisessä. Alueellinen eriytyminen kaupungin sisällä voi heikentää turvallisuuden kokemusta, varsinkin jos eriytyminen johtaa alueiden eriarvoistumiseen. Eriarvoistuminen asettaa asukkaat epätasa-arvoiseen asemaan mitä tulee elinympäristön laatuun ja turvallisuuteen sekä ympäristön tarjoamiin mahdollisuuksiin ja hyödykkeisiin. Alueellisella eriytymisellä eli segregatiolla tarkoitetaan yleensä

kaupungin asuinalueiden eriytymistä asukkaiden tulo- ja varallisuustason, koulutuksen ja usein myös ikärakenteen ja etnisen taustan mukaan. Alueilla, joihin huono-osaisuus on keskittynyt, sitoutuminen alueeseen on keskimääräistä vähäisempää eikä alueesta näin kanneta vastuuta siten kuin hyväosaisten alueilla. (Turvallinenkaupunki 2015.)

Helsingissä asuinalueiden eriytyksen rakenteiden on todettu vahvistuneen 2000-luvun aikana. Eriytymiskeskittymiseen vaikuttaa sekä kantaväestön ja maahanmuuttajataustaisten asukkaiden valikoiva muuttoliike että kantaväestön huono-osaisuuden merkittävä keskittyminen tietyille alueille. Muuttoliikkeet ovat kohdentuneet kantaväestöllä ja maahanmuuttajataustaisilla ryhmillä eri tavoin, mikä on tuottanut seudun nykyisessä aluerakenteessa merkittäviä eroja asuinalueiden välillä. Muuttoliike on osaltaan ylläpitänyt maahanmuuttajataustaisten asukkaiden asumiskeskittymien muodostumista ja tiivistymistä. Pääkaupunkiseudulle ei kuitenkaan ole muodostunut yksittäisten etnisten ryhmien voimakkaita alueellisia keskittymiä. Kantaväestön poismuutossa maahanmuuttajakeskittymistä muuttosyynä ovat liialliseksi koetut sosiaaliset ongelmat, alueen epäsiisteys, huono maine ja epäviihtyisäksi koettu arkkitehtuuri sekä turvattomuuden tunteet. (Vilkama 2011; Vilkama, Vaattovaara & Dhalmann 2013.)

Helsingin kaupungin talous- ja suunnittelukeskus julkaisi vuonna 2012 ”Kotikaupunkina Helsinki – Asumisen ja siihen liittyvän maankäytön toteutusohjelman”, jonka kaupunginvaltuusto hyväksyi 12.9.2012. Ohjelmassa määritetään viisi maapoliittista päämäärää, ja niiden alla tavoitteita. Päämäärät ovat maankäyttö, asuntotuotanto, asuinalueet, asuntokanta sekä asukasrakenne. (Helsingin kaupungin talous- ja suunnittelukeskus 2012.) Ohjelman päivitetyn version, Kotikaupunkina Helsinki 2016, luonnos on lähetetty lausuntokierrokselle kaupungin lautakunnille ja yhteistyötahoille joulukuussa 2015. Valtuuston hyväksyttäväksi uusi AM-ohjelma on tarkoitus viedä keväällä 2016.

Kotikaupunkina Helsinki -ohjelman lisäksi voimassa on valtion ja Helsingin seudun kuntien kesäkuussa 2012 allekirjoittama maankäytön, asumisen ja liikenteen aiesopimus 2012–2015. Kaupungin asuntopolitiikan perustana on pitkään voimassa ollut sekoitetun hallinta- ja rahoitusmuotorakenteen edistäminen ja ylläpitäminen. Tavoitteena on sosiaalisesti sekoittunut asukasrakenne niin uusilla kuin olemassa olevilla asuinalueilla. Kaupungin merkittävän maanomistuksen kautta kaupunkirakenteeseen voidaan vaikuttaa ja tarkoituksenmukaisella tontinluovutusmenettelyllä. Maankäytön, asumisen ja liikenteen aiesopimusta 2012–2015 täydentävä valtion ja Helsingin seudun kuntien välinen sopimus suurten infrahankkeiden tukemiseksi ja asumisen edistämiseksi allekirjoitettiin syksyllä 2014. Kunnat sitoutuvat vuosina 2016-2019 kaavoittamaan pääkaupunkiseudulla 25 % enemmän asuntokaavoja kuin mitä vuosien 2012-2015 aiesopimukseen on sisällytetty.

Kaupunki omistaa merkittävän osuuden valtion tukemista vuokra-asunnoista. Kaupungin vuokra-asunnossa asuu joka kuudes helsinkiläinen, mikä tarkoittaa yhteensä noin 90 000 asukasta. Näiden asuntojen asukasvalinnassa on huolehdittu sekä pienituloisten asumisesta että asukasrakenteeltaan tasapainoisen kortteli- ja kaupunginosarakenteen muodostumisesta. Asumisessaan neuvontaa ja tukea tarvitsevien kotitalouksien ohjaamisessa on saatu hyviä tuloksia asumisneuvotoiminnalla.

Kaupunki tukee esikaupunkialueiden kehittämistä lisäksi lähiörahaston kautta. Rahaston tarkoituksena on Helsingin lähiöiden arvostuksen nostaminen parantamalla lähiöiden viihtyvyyttä ja toiminnallisuutta sekä ikääntyvien kaupunkilaisten palvelumahdollisuuksia. Rahaston varoilla on kunnostettu esimerkiksi puistoja, leikkipuistoja sekä päiväkotien ja koulujen piha-alueita.

Katu- ja viheralueet

Valaistuksella ja ympäristön yleisellä siisteydellä ja viihtyvyydellä on suuri

vaikutus ihmisten turvallisuuden tunteeseen. Fyysinen ympäristö ominaisuuksiineen voi muodostaa puitteet turvattomuuden kokemuksille. Esimerkiksi pimeys aiheuttaa monissa turvattomuutta. (Tuominen & Laihin 2013.) Rikollisuutta, vahingontekoja ja järjestyshäiriötä sekä vahingontekojen aiheuttamaa turvattomuuden tunnetta voidaan vähentää suunnittelun keinoin. Keinovalikoima ulottuu rikostilaisuuksien vähentämisestä ihmisten käyttäytymisen ohjailuun. (Turvallinenkaupunki 2015.)

Helsingin kaupungin katuvalaistusverkossa on noin 86 000 valopistettä ja 1600 katuvalokeskusta. Helsingin kaupungin ulkovalaistusverkko ja sitä hallinnoiva 16 hengen yksikkö siirtyi vuoden 2015 alusta Helsingin Energialta (Helen) rakennusvirastoon, jonka katu- ja puisto-osastolle perustettiin uusi ulkovalaistustoimisto. Muutoksella tavoitellaan synergiaetuja sekä suunnittelussa, rakentamisessa että ylläpidossa. Aikaisemmin rakennusvirasto vastasi tilaajana valaistuksen tavoitteista, linjauksista sekä laatusasosta, jonka pohjalta Helen toimitti valon kokonaisvaltaisesti.

Katujen ja viheralueiden ylläpito sisältää mm. aurauksen, liukkauden torjunnan, puhtaanapidon, päällysteiden ja liikennemerkkien korjauksen. Vastuu katujen kunnossapidosta on jakautunut kaupungin ja tontinomistajien kesken (Laki katujen ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapidosta). Rakennusvirasto järjestää Helsingin katujen ja viheralueiden ylläpidon eli suunnittelee, tilaa ja valvoo pääosan kaupungin vastuulla olevista ylläpitotöistä. Stara on kaupungin sisäinen palvelutuottaja, joka yksityisten urakoitsijoiden ohella huolehtii ko. asioiden käytännön toteuttamisesta.

Katu- ja viheralueet pidetään käyttäjilleen turvallisina ja toimivina. Kehittämistyötä ohjaa kaupunginjohtajan asettaman työryhmän laatima raportti kadunpidon kehittämisestä vuodelta 2011. Raportissa tuodaan esille toimenpiteitä, jotka ovat tarpeen hyvän ja kustannustehokkaan ympärivuotisen kadunpidon varmistamiseksi kaikissa olosuhteissa.

Talvihoidon toteuttamisen ensisijaisia

periaatteita ovat turvallisen liikkumisen edellytyksistä huolehtiminen pää-, joukkoliikenne- ja asuntokaduilla sekä pyöräilyyn ja jalankulkuun liittyvien alueiden käytettävyyden varmistaminen. Katualueiden talvihoidon lähtökohtana on talveen varautuminen. Varautumissuunnitelma sisältää runsaasta lumentulosta johtuvat menettelyt ja erityistoimenpiteet. Rakennusvirasto kannustaa myös urakoitsijoita kehittämään talvihoidon menetelmiä ja ottamaan uusia innovaatioita käyttöön. Tulevina vuosina kehittämispanosta kohdistetaan mm. liukkaudentorjuntamenetelmiin ja alueiden käytettävyyden varmistamiseen liukkaiden jääkeliä aikana. Myös pyöriteiden talvihoidon työmenetelmiä kehitetään yhteistyössä Staran ja käyttäjien kanssa. Viheralueilla reittien talvihoito toteutetaan vuonna 2015 päivitettävän ylläpitoluokituksen pohjalta. Talviliikkumiseen tarkoitettuja reittejä tarkastellaan ja käytäntöjä yhdenmukaistetaan liikuntaviraston kanssa.

Puhtaanapitopalveluiden järjestämisen tavoitteena on, että Helsinki koetaan siistinä, viihtyisänä ja käyttäjilleen turvalisena kaupunkina. Katualueilla pääpaino on ajoratojen, aukoiden ja torialueiden siisteinä ja pölyttöminä pitämisessä. Resursseja keskitetään kantakaupunkiin ja aluekeskuksiin. Katujen puhtaanapidon keskeisimpänä tavoitteena on katu- ja tien pienhiukkasmäärien pitäminen ilmanlaatuasetuksen mukaisten raja-arvojen sisällä.

Puistojen ja muiden viheralueiden puhtaanapitoon liittyvät järjestelyt keskittyvät kesä- ja lomakauteen. Rakennusvirasto tulee lisäämään roska-astiakapasiteettiä käytetyimmille alueille tuomalla kesäviikonlopuiksi ja isännättömien tapahtumien yhteyteen kausiroska-astioita. Tavoitteena on myös kehittää toimintamalleja, jotka tuottavat vähemmän roskaa ja joissa tapahtuman järjestäjät ja osallistujat ottavat vastuun jälkien korjaamisesta. Roskaantuneen alueen ensisijainen puhdistamisvelvollisuus on roskaantumisen aiheuttajalla ja toissijainen velvollisuus roskaantuneen alueen haltijalla. Roskaantumista valvoo kunnan ympäristönsuojeluviranomainen eli Helsingissä Hel-

singin kaupungin ympäristölautakunta ja sen alainen ympäristökeskus. Valvonta perustuu jätelakiin (646/2011).

Ajankohtaista

Rakennusvirasto on laatinut *Ulkovalaistuksen tarveselvityksen*, jonka kaupungin hallitus hyväksyi 30.3.2015. Ulkovalaistuksen tarveselvitys käsittää koko Helsingin julkisten alueiden, katujen, torien, aukoiden sekä puistojen ja virkistysalueiden valaistuksen tarpeiden ja tavoitteiden sekä suunnitteluperiaatteiden määrittelyn. Lisäksi selvitys sisältää rakennusten julkisivuvalaistuksen ja erityiskohteiden, kuten muistomerkkien, siltojen ja rantalueiden valaistusperiaatteet. Työ tulee toimimaan pohjana Helsingin ulkovalaistuksen suunnittelulle seuraavan 20 vuoden jaksolla. Ulkovalaistuksen tavoitteena on liikkumisen ja orientoinnin helpottaminen sekä turvallisuuden parantaminen kaupungin julkisilla alueilla. Keskeisenä tavoitteena on taata oleskelun ja liikkumisen miellyttävyys ja turvallisuus liikennealueilla sekä puisto- ja virkistysalueilla. Turvallisuuden tunnetta voidaan parantaa valaisemalla ympäristöä kokonaisuutena pelkän kulkuvalaistuksen sijaan. (Helsingin kaupungin rakennusvirasto 2015.)

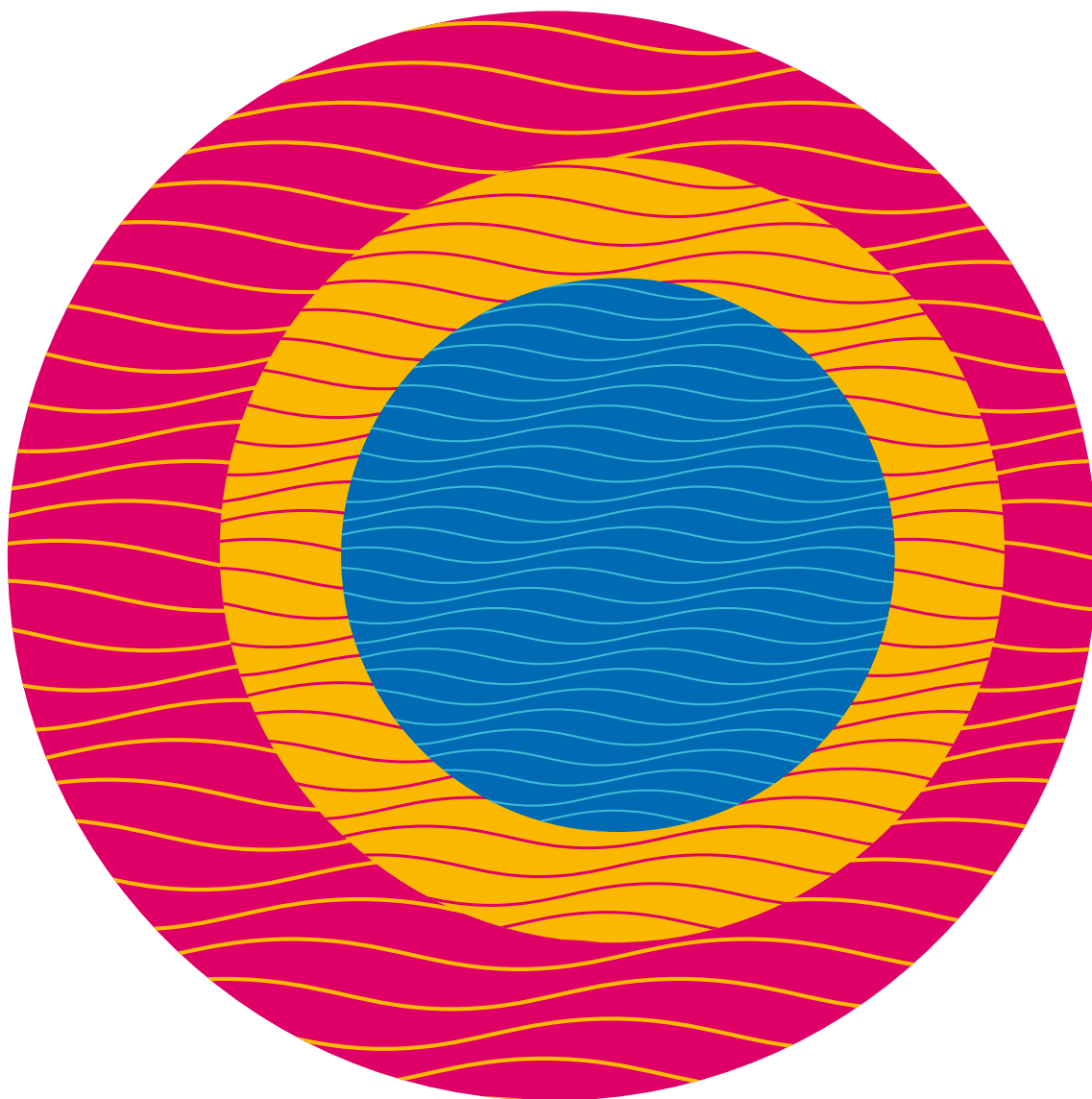
Helsingin kaupungin rakennusvirasto julkaisi *tutkimusraportin "Valot, Varjot, Vaarat"* julkaisusarjassaan 2013:13. Tutkimuksen tuloksista on tarkoitus laatia *ohje puistovalaistuksen kehittämisestä* turvallisuudentunteen lisäämiseksi. Alustavana aikatauluna on työn aloittaminen syksyllä 2015 ja valmistuminen vuonna 2016. Turvallinen ja viihtyisä ympäristö korostuvat valaistusraportissa voimakkaasti. Turvallisuuden tunnetta ympäristössä lisää hallittavuuden tunne, eli ympäristön jäsentäminen selkeäksi ja mielekkääksi kokonaisuudeksi. (Nikunen, Koskela & Schakir 2013.)

Puhtaanapidon kehittämisessä hyödynnetään *uutta teknologiaa*. Rakennusvirasto kokeili Esplanadin puistossa vuonna 2015 aurinkoenergialla toimivia pakkaavia roska-astioita, joiden täyttöastetta pystyttiin seuramaan etänä ja tyhjennyk-

set voitiin ajoittaa oikeaan aikaan. Lisäksi edistetään vapaaehtoisten puistokummi-
en toimintaa sekä asukaslähtöisiä kevät-
siivoustalkoita. Luvattomien kaatopaikko-
jen siivoamista jatketaan aktiivisesti.

Helsingiläisiä kannustetaan ilmoitta-
maan huomaamiaan ulkovalaistuksen vi-
koja kaupungille vikatietojärjestelmän
kautta. Helsingin kaupungin rakennusvi-

rasto ottaa vastaan *julkisen ulkovalaistuk-
sen vikailmoituksia* internetpohjaisella lo-
makkeella, jolla vikapaikan pystyy sijoitta-
maan myös kartalle. Lomake löytyy raken-
nusviraston internet-sivuilta. Järjestelmä
siirtyi rakennusviraston ylläpidettäväksi
samalla, kun ulkovalaistusverkon hallinta
siirtyi Helsingin Energialta rakennusviras-
tolle vuoden 2015 alussa.

3. Turvallisuus- tilanteen seuranta

Turvallisuuden monimerkityksellisyys asettaa haasteita turvallisuustilanteen seuraamiselle. Turvallisuus ja turvattomuus, kuten jo johdannossa todettiin, ovat hyvin subjektiivisia käsitteitä. Vaikka turvallisuustilannetta voidaan seurata mm. rikostilastoin, ei tämä välttämättä kerro koetun turvallisuuden tilanteesta. Lisäksi rikostilastot eivät kuvaa kaikkea rikollisuutta, vaan monissa rikostyypeissä suuri osa tapahtuneista rikoksista jää tilastojen tavoittamattomiin.

Systemaattista tietoa turvattomuuden kokemuksista voidaan saada vain kyselytutkimuksella. Asukkaiden kokemaa turvallisuutta tutkitaan Helsingissä kolmen vuoden välein toteutettavin turvallisuustutkimuksin. Ensimmäinen Helsingin turvallisuuskysely toteutettiin vuonna 2003. Helsingin kaupungin tietokeskus on julkaissut tutkimusraportit julkaisusarjaan. Uusi tutkimusaineisto kerätään jälleen syksyn 2015 aikana, jolloin otosta kasvatetaan kattamaan yli 7000 helsinkiläistä, ja kyselyyn voi vastata suomen ja ruotsin lisäksi myös englanniksi, viroksi ja venäjäksi. Kyselyyn on otettu ensimmäistä kertaa mukaan myös pelastuslaitosta koskevia kysymyksiä. Turvallisuustutkimuksen tuloksia on hyödynnetty kaupungin turvallisuustyössä. Tutkimustulosten käytettävyyttä pyritään kehittämään laa-

jemmin eri hallinnonalojen käyttöön.

Koetun turvallisuuden ja rikostilastojen suhde ei ole suoraviivainen; turvallisuuden tunne ei aina korreloi esimerkiksi rikostilastojen kanssa, vaan koetun turvallisuuden on todettu olevan yhteydessä esim. omiin väkivaltakokemuksiin ja erityisesti väkivallan näkemiseen. Kun poliisin tietoon tulleiden rikosten määrät kasvavat, on mahdollista että taustalla on mm. ilmoitusalttiuden lisääntyminen, lainsäädännön muuttuminen ja poliisin toiminnan tehostuminen. Myös poliisin näkyvän valvonnan kohdentumisella on vaikutusta rikollisuuteen ja sen ilmituloon.

Erilaisia turvallisuustilanteen seurannassa käytettäviä tilastoja on eritelty liitteenä olevassa taustatilastot-dokumentissa (liite 3). Siihen on koottu turvallisuustilannetta ennakoivia indikaattoreita, joita ovat esimerkiksi alkoholinkulutus ja huostaan otettujen lasten määrä sekä jo toteutuneita turvallisuusongelmia kuvaavia indikaattoreita, kuten poliisin tietoon tulleiden rikosten ja koti- ja vapaa-ajan tapaturmien määrä. Lisäksi taustatilastot-dokumentissa on käytetty hyväksi muita saatavilla olevia turvallisuuteen liittyviä tilastoja, kuten poliisin, pelastuslaitoksen ja sosiaali- ja terveystieteiden toimialaan liittyviä tilastoja.

4. Kärkihankkeet

Tässä osiossa esitellään turvallisuussuunnitelman kärkihankkeet, joilla pyritään omalta osaltaan vastaamaan asukkaiden kokemuksiin turvallisuuteen ja viihtyvyyteen liittyviin ongelmiin. Kärkihankkeiksi on otettu sekä hankkeita että toimintamalleja, jotka ovat eri suunnittelu- ja toteutus-

vaiheissa. Osa niistä on riippuvaisia ulkopuolisesta rahoituksesta. Kärkihankkeilla on toteutuessaan moniulotteisia vaikutuksia edellä esiteltyihin painopistealueisiin liittyviin kaupunkitasoisiin turvallisuusasioihin.

4.1. Turvallisuuden mittarit

Turvallisuustilanteen seurannassa voidaan käyttää jo olemassa olevia turvallisuuden liittyviä mittareita (liite 3). Haasteena todellisen turvallisuustilanteen hahmottamisessa tilastojen avulla on, että ne kuvaavat todellisuutta vain osittain. Esimerkiksi kaikessa väkivaltarikollisuudessa näkymättömiin jäävän piilorikollisuuden on arvioitu olevan jopa 80–85 %.

Turvallisuus- ja valmiusyksikkö ja Helsingin kaupungin tietokeskus ovat keskustelleet turvallisuusteemaan liittyvistä seurantakeinoista ja niiden kehittämisestä. Tietokeskus tuottaa paljon asukkaiden hyvinvointiin ja viihtyvyyteen liittyvää tietoa, jota voitaisiin hyödyntää entistä tehokkaammin turvallisuuden seurannassa. Niin sanottua ennakoivaa tutkimusta ei ole turvallisuusaiheista tietokeskuksessa tehty. Tässä tutkimuskirjallisuuden

seuraamisesta laajemmin voisi olla hyötyä epäsuotuisaan kehitykseen johtaneiden seikkojen määrittämisessä. Yksi mielenkiintoinen tutkimusaihe olisi myös koostaa kokonaiskuva yksityisen turvallisuusalan toiminnasta Helsingissä, toimijoiden tuottamien tilastojen pohjalta.

Tähän kokonaisuuteen liittyy olennaisesti myös jalkautuvan työn kärkihanke (osio 4.12.), jonka yhtenä tavoitteena toteutuessaan olisi alueellisen tilannekuvan muodostaminen eri viranomaistoimijoiden käyttöön. Alueilta saatavan todellisen tilannetiedon avulla pystyttäisiin täydentämään tilastojen ja eri sähköisten järjestelmien tuottamaa tietoa.

Turvallisuus- ja valmiusyksikkö selvittää turvallisuustilanteen seurannan mittareiden ja toimintatapojen kehittämistä edellä mainittujen asioiden pohjalta.

Vastataan: kaikki painopistealueet

Vastuutahot: kaupunginkanslia, tietokeskus

4.2. Ostarit osana kaupunkia

Helsingin seudun kauppakamari ja kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiusyksikkö ovat tehneet vuodesta 2014 lähtien yhteistyötä Helsingin ostos- ja kauppakeskusturvallisuusasioiden parissa. Yhteistyössä kauppakamarin, kaupungin eri toimijoiden sekä muiden asianomaisten tahojen kanssa on aloitettu Ostarit osana kaupunkia -keskustelutilaisuudet.

Ostarit osana kaupunkia on monitoimijainen kaupunkitasoinen keskustelufoorumi, jonka tavoitteena on säännöllisen yhteydenpidon varmistaminen kaupun-

gin hallintokuntien (mm. pelastuslaitos, sosiaali- ja terveysvirasto, kaupunkisuunnitteluvirasto, rakennusvirasto), poliisin, aluehallintoviraston lupaviranomaisten, Helsingin kaupunginosayhdistykset Helkary:n, asukkaiden edustajien sekä ostoskeskusyrittäjien välille. Tämän kaltaisesta monitoimijaisesta foorumista, jossa voidaan keskustelun avuin kartoittaa ajankohtaisia ongelmia ja pohtia yhteistyötä aiheeseen pureutumiseksi, uskotaan olevan suurta hyötyä Helsingin ostoskeskuksille. Keskustelutilaisuudet on käynnistetty syksyn 2015 aikana.

Vastataan: terveys ja hyvinvointi, rikollisuus

Vastuutahot: kaupunginkanslia, Helsingin seudun kauppakamari

4.3. Pakka-toimintamalli

Helsingin kaupungin vastuullisen alkoholin käytön toimenpideohjelman jalkauttamisen edistämiseksi päätettiin toukuussa 2014 aloittaa Pakka-toimintamallin toimenpiteiden hyödyntäminen. Pakka on suomalainen toimintamalli päihdehaittoja ehkäisevälle paikalliselle työlle, jonka painopiste on alkoholin, tupakan ja rahapelien saatavuuteen puuttumisessa. Pakka-toimintamalli on myös yksi sisäisen turvallisuuden ohjelmassa 2012 esitetyistä, valtakunnallisesti käyttöön otettavista moniammatillisista toimintamalleista.

Pakka-toimintamalli on kehitetty paikallisen tason toimintaan. Siinä integroidaan virallinen valvonta ja säätely epäviralliseen sosiaaliseen säätelyyn vastuullisen elinkeinotoiminnan edistämiseksi. Toimintamallin keskiössä on vastuullisen anniskelun edistäminen. Toimenpiteisiin liittyy muun muassa valvonnan intensiivisempi seuranta, tarjoilun estäminen

päihtyneille sekä teemaan liittyvien asioiden kouluttaminen. Helsingissä nuorten ehkäisevää päihdetyötä koordinoiva Klauri Helsinki toteuttaa jo nykyisellään Pakka-toimintamallin toimenpiteitä, muun muassa teettämällä ostokokeita, tiedottamalla vastuullisesta alkoholin käytöstä sekä järjestämällä kampanjoita, joissa valistetaan alkoholin välittämisestä alaikäiselle. Koska nuoriin kohdistuvaa ehkäisevää päihdetyötä on tehty Helsingissä jo pitkään, Pakka-mallin jalkauttamisen on suunniteltu Helsingissä keskittyvän aikuisväestöön.

Mallia on päätetty aluksi pilotoida yhdessä Helsingin kaupunginosassa. Pilotti-alueeksi valittiin Pohjois-Haagan alue, jossa viranomaiset ja alueelliset elinkeinonharjoittajat saatetaan yhteistyöhön toimintamallin puitteissa. Huomion kohteena on alueen yhteisö ja sen juomakulttuurin muuttaminen. Yhteisölähtöisyys-

dellä voidaan parhaiten vaikuttaa päihdehaittoihin, sillä sosiaalisella ympäristöllä on todettu olevan tärkeä vaikutus ihmisten käyttäytymiseen. Pilotissa on tarkoi-

tus kerätä kokemuksia toimintamallin toteuttamisesta. Saatuja kokemuksia hyväksi käyttäen toimintamallia on tarkoitus leviittää muille alueille Helsinkiin.

Vastataan: terveys ja hyvinvointi

Vastuutahot: sosiaali- ja terveysvirasto, nuorisosaiaikeskus, kaupunginkanslia

4.4. Kuntien osallistuminen automaattiseen liikenteenvalvontaan

Liikenneturvallisuus on korostunut erityisesti julkisessa keskustelussa viime aikoina. Huolestuneisuus liikennekäyttäjien vastauksissa. Yhdeksi liikenneturvallisuuden parantamisen keinoksi tätä suunnitelmaa edeltävään Helsingin kaupungin turvallisuussuunnitelmaan 2011–2014 kirjattiin, että Helsinki edistää kuntien osallistumista liikennevalvontaan omalla alueellaan.

Hanke on lähtenyt liikkeelle oikeusministerin, liikenneministerin, peruspalveluministerin ja sisäasiainministerin 4.10.2007 tekemästä päätöksestä lisätä toimenpiteitä liikenneturvallisuuden parantamiseksi. Hanke mainitaan tieliikenteen turvallisuuden parantamista koskevassa valtioneuvoston periaatepäätöksessä 5.12.2012. Oikeusministeriön säädöshankekoelmaan 15.2.2015 (Oikeusministeriö 2015) kirjatun mukaisesti valmistelun eteneminen edellyttää, että liikenne- ja viestintäministeriön sekä valtiovarainministeriön toimenpitein on valmisteltu toiminnan rahoitus yhdessä toimintaan osallistuvien kuntien kanssa.

Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston liikennesuunnitteluosasto sekä rakennusviraston palveluosasto ovat olleet mukana suunnittelemassa kunnallisen kameravalvonnan pilottihanketta Helsinkiin, mutta hanke ei ole edennyt rahoitussyistä. Oikeusministeriön (2008) työryhmämietinnön mukaan edettäessä valtiolla olisi hankkeessa edelleen vastuu valvonnasta ja valtio saa täten myös valvonnasta koituvat maksutulot. Mietinnössä on kuitenkin esitetty, että valvontaan osallistuvalla kunnalla olisi oikeus saada valtion varoista korvaus valvontaan käyttämistään tarpeellisista kuluista. Vuonna 2013 tehtyjen arvioiden mukaan valvonnasta odotettavissa olevat maksutulot ylittävät kameratelevisioiden tehostamisen kustannukset, joten kuntien osallistuminen automaattiseen liikennevalvontaan on kulukorvauksen jälkeenkin valtiolle kannattavaa.

Helsinki näkee asian edistämisen edelleen tärkeänä ja jatkaa keskusteluja asianomaisten ministeriöiden kanssa.

Vastataan: liikenneturvallisuus

Vastuutahot: kaupunkisuunnitteluvirasto, kaupunginkanslia, rakennusvirasto

4.5. Asuinkiinteistöjen turvallisuuden omavalvonta

Helsingin kaupungin pelastuslaitos on toteuttanut asuinkiinteistöjen turvallisuuden omavalvontaa vuodesta 2014 lähtien. Omavalvonta on pelastuslain (379/2011 78 §) mukaista valvontaa. Omavalvonnalla pyritään tavoittamaan asuinkiinteistöt aikaisempaa kattavammin, lisäämään asukkaiden turvallisuustietoa sekä auttamaan asukkaita havainnoimaan riskejä ja turvallisuuspuutteita ja korjaamaan niitä. Omavalvonnan tavoitteena on saavuttaa jokainen helsinkiläinen asuinrakennus 10 vuoden aikana.

Käytännössä pelastuslaitos lähestyy omavalvonnan kohteiksi valittuja asuinkiinteistöjä asiasta kirjeitse. Asuinkiinteistöllä on kirjeen päiväyksestä puolitoista kuukautta aikaa toteuttaa omavalvonta.

Omavalvontalomake on saatavilla pelastuslaitoksen internetsivulta, jossa sen voi täyttää sähköisesti tai tulostaa ja täyttää. Kiinteistön huomio kiinnitetään omatoimiseen valvontaan ja turvallisuusviestintään, pelastussuunnitteluun sekä rakenteelliseen ja tekniseen paloturvallisuuteen. Helsingissä sopimuspalokunnat tarjoavat maksutonta neuvontaa ja tukea omavalvonnan suorittamiseen. Mikäli omavalvonnan kautta kiinteistön turvallisuudessa havaitaan puutteita, antaa pelastusviranomaisen näistä korjausmääräykset.

Helsingin kaupungin pelastuslaitoksen sivuilla voi täyttää myös omaehtoisen omavalvontalomakkeen, joka on kaikkien kiinnostuneiden käytettävissä ja soveltuu sekä kerrostalo- että rivitaloyhtiöihin.

Vastataan: valvonta, näkyvyys ja ennaltaehkäisy

Vastuutahot: pelastuslaitos

4.6. Yli Hyvä Juttu -toimintamalli

Monissa kaupungin lasten ja nuorten verkostoissa sekä toimijoiden yhteisissä tapaamisissa on noussut esiin tarve löytää enemmän edullisia, matalan kynnyksen harrastusmahdollisuuksia lapsille ja nuorille. Aihe nousi esiin myös kuntalaiskyselyn vastauksissa, joissa monissa toivottiin lapsille ja nuorille enemmän mielekkäitä harrastusmahdollisuuksia.

Yli Hyvä Juttu on toimintamalli, jossa nuoriso- ja sosiaalitoimen työntekijät tarjoavat aktiivisesti sopimuspalokuntatoimintaa 7-17-vuotiaille erityistä tukea tarvitseville lapsille ja nuorille. Tarkoituksena on ennalta ehkäistä lasten ja nuorten syrjäytymistä tarjoamalla mukavaa ja edullista tekemistä. Palokuntanuorisotoiminta tarjoaa syrjäytymisuhan alla eläville

lapsille ja nuorille edullisen harrastuksen, jossa voi oppia palomiestaitojen lisäksi monia yleishyödyllisiä taitoja, kuten ensiapua ja alkusammutusta. Toimintamallia hallinnoi Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos. Sitä edistetään yhdessä Suomen Pelastusalan Keskusjärjestön ja alueellisten pelastusliittojen kanssa.

Helsingissä toimintamallin jalkauttaminen aloitettiin joulukuussa 2014 pidetyllä esittelytapaamisella, jossa THL:n edustaja esitteli toimintamallia Helsingin pelastusliiton, kaupungin edustajien sekä muutamien sopimuspalokuntien edustajille. Hanke on tämän jälkeen lähtenyt hyvin liikkeelle; alkuvuonna 2015 THL esitteli toimintamallia laajemmin Helsingin sopimuspalokunnille pitämässään pe-

rehdystilaisuudessa. Lisäksi HELPE ry:n nuorisotyövaliokunta edustajineen tapasi sosiaali- ja terveysviraston edustajia tilaisuudessa, jossa keskusteltiin palokuntaharrastuksesta ja Yli Hyvä Jutun jalokauttamisen käytännön asioista. Syksyllä 2015 järjestettiin infotilaisuus toiminnasta jo kiinnostuneille nuorille ja ohjaajille. Tilaisuuden seurauksena muutamia innostuneita nuoria saatiin liittymään palokuntatoimintaan. Suurin osa Helsingin 15 VPK:ista on ilmaissut halunsa ottaa lapsia ja nuoria mukaan toimintamallin kautta.

HELPE ry järjestää jälleen keväällä ja syksyllä 2016 uudet esittelypäivät, jolloin asiasta kiinnostuneet nuoret voivat tulla tutustumaan käytännön VPK-toimintaan ja harrastukseen.

Edistetään toimintamallin tunnettuutta sosiaali- ja terveysviraston sekä nuorisoasiainkeskuksen työntekijöiden keskuudessa. Tavoitteena on, että nuoriso- ja sosiaalitoimen työntekijät voivat aktiivisesti ohjata erityistä tukea tarvitsevia lapsia ja nuoria mukaan sopimuspalokuntatoimintaan.

Vastataan: lapset ja nuoret

Vastuutahot: sosiaali- ja terveysvirasto ja nuorisoasiainkeskus (nuorten ohjaaminen)

4.7. Nuorten rikosasioiden sovittelu

Sovittelu tarjoaa mahdollisuuden käsitellä rikos- ja riita-asioita osapuolten välillä. Siinä osapuolet kohtaavat toisensa ja käsittelevät rikoksen tai riidan aiheuttamia haittoja. Tavoitteena on auttaa osapuolia löytämään keskenään heitä tyydyttävät ratkaisut ja keinot aiheutuneiden haittojen hyvittämiseksi. Sovittelun ja työkorvauksen käytön lisääminen on määritetty yhdeksi toimenpiteeksi kansallisessa sisäisen turvallisuuden ohjelmassa 2012.

Sovittelussa alaikäisten määrä kaikista asiakkaista on ollut laskussa. Vuonna 2014 alaikäisten osuus oli noin 21 %. Sovittelun on nähty olevan erityisesti nuorille rikosentekijöille hyvä keino ennaltaehkäistä tulevia rikoksia. Tässä kaupunki asianomistajan asemassa on tärkeä taho. Tällä hetkellä sovittelun käytön haasteena kaupungin asianomistaja-tapauksis-

sa on kuitenkin yleinen tiedon puute siitä, mihin sovittelu on tarkoitettu ja mitä sillä voidaan saavuttaa. Asiaa on käsitelty yhteistyötapaamisissa kaupunginkansli- an, lähiöprojektin, oikeuspalveluiden, sovittelutoiminnan ja tilakeskuksen välillä. Keskusteluissa on todettu, että alaikäisten sovittelusta tulisi saada kaupunkiin yleinen linjaus.

Helsingin kaupungissa yleisen linjauksen alaikäisten sovitteluasiassa tekee kaupunginlakimies. Jotta linjaus olisi yhtenäinen myös niiden virastojen kanssa, jotka hoitavat rikosasiansa itsenäisesti, tarvitaan linjanvetoon myös kyseisten tahojen hyväksyntä. Kaupunginlakimies ja HKL:n toimitusjohtaja ovat antaneet kaupungin yhtenäisestä linjauksesta valmistelupyynnön kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiusyksikölle keväällä 2015.

Vastataan: lapset ja nuoret, rikollisuus

Vastuutahot: linjaus: kaupunginkanslia, toteutus: kaikki kaupungin hallintokunnat

4.8. Olen Muslimi Olen suomalainen -ohjelma

Helsingin kaupungin ja Helsingin poliisilaitoksen järjestämässä koulutus- ja keskustelutilaisuuksissa ruohonjuuritason toimijoiden ja muslimiyhteisön kanssa on vahvasti noussut esille huoli siitä, että Suomessa elävien musliminuorten keskuudessa on tunnistettavissa ulkopuolisuuden kokemus muslimina länsimaalaisessa yhteiskunnassa. Syrjintä, rasismi ja islamofobia vahvistavat ulkopuolisuuden kokemusta. Viharikokset sekä erityisesti vihapuheet sosiaalisessa mediassa ovat lisääntyneet viime aikoina merkittävästi, joka heijastuu erityisesti näkyvään vähemmistöön turvattomuuden tunteena sekä ulkopuolisuuden kokemuksen lisääntymisenä.

Englannissa Cambridgen yliopistossa on kehitetty ICthinking®-interventiotapa, jolla autetaan henkilöitä laajentamaan näkökulmiaan ja katsomaan asioita myös toisen näkökulmasta, omaa identiteettiä ja arvoja kadottamatta. Menetelmän pohjalta on kehitetty Being Muslim Being British (BMBB) -ohjelma, jonka pohjalta muokataan Suomen oloihin ja tarpeisiin oma ohjelma, jonka alkuvaiheen työnimenä on Olen Muslimi Olen Suomalainen (OMOS). Ohjelman toteuttavat Helsingin kaupunginkanslia, opetusvirasto ja nuorisoasiainkeskus, yhteistyössä Monik ry:n, NuMury:n, Resalat Islamilaisen yhdiskunnan, Islamic Multicultural Dawah Center'n, Kirkon Ulkomaanavun ja Helsingin poliisilaitoksen kanssa.

OMOS-ohjelman tavoitteena on tarjota eri etnisen taustan omaaville nuoril-

le nuorisotaloilla ja kouluissa suunnattua työskentelyä, jolla vahvistetaan kahden kulttuurin välillä elävien nuorten identiteettiä omasta itsestään ja uskostaan, vähennetään ulkopuolisuuden kokemusta lisäämällä nuoren valmiuksia löytää paikkansa yhteiskunnassa, edistetään kriittistä ajattelua ja näkökulmien avartamista, edistetään vuoropuhelua ja ymmärrystä eri taustan omaavien ihmisten välillä, tuetaan eri taustoista tulevien nuorten kykyä keskinäiseen dialogiin (osaltaan vähentää ennakkoluuloihin, vuorovaikutuksen ja puutteeseen perustuvia vastakkainasetteluja ja siten lisää sosiaalista koheesiot yhteiskunnassa) sekä lisätään väkivaltaisen radikalisaation ennalta ehkäisevien toimintamuotojen osaamista ja kehittämistä Suomessa.

Ohjelman ensimmäinen koulutusjakso pidettiin 26.-28.10.2015, jonka pohjalta Suomen omaa ohjelmaa kehitetään eteenpäin. Kehittämistyössä yhteistyötä tehdään yllämainittujen tahojen lisäksi Cambridgen yliopiston sekä Helsingin yliopiston kanssa. Ohjelman koordinoivastuu on kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiusyksiköllä. Pääasiallinen rahoitus on saatu Rikosentorjuntaneuvostolta. Sen lisäksi rahoitukseen osallistuvat Helsingin poliisilaitos, nuorisoasiainkeskus sekä kaupunginkanslian elinkeino-osaston maahanmuutto- ja työllisyyspalvelut -yksikkö.

Vastataan: lapset ja nuoret, maahanmuuttajat

Vastuutahot: kaupunginkanslia, nuorisoasiainkeskus, opetusvirasto, Helsingin poliisilaitos

4.9. Erilainen naapuri-toimintamalli

Kuntalaiskyselyssä yhtenä turvattomuutta aiheuttavana asiana nousivat esiin päihheet ja päihteenkäyttäjät. Myös eri alueellisten kyselyjen (esim. NuHa-haastattelujen tulokset ja Idän alueen Rubufest-tulokset) tulosten mukaan lapset ja nuoret kokevat turvattomiksi ja ikäviksi paikat, joissa on päihteenkäyttäjiä ja häiritsevästi käyttäytyviä aikuisia.

Sininauhasäätiö ylläpitää Töölössä Ruusulankadun asumisyksikköä pitkäaikaisasunnottomille. Yksikön ylläpitämisen lisäksi säätiö tekee alueella asuinaluelähtöistä ympäristötyötä, jonka tarkoituksena on yksiköiden asukkaiden asumisen turvaaminen ja kuntouttamisen mahdollistaminen sekä alueella esiintyvien ennakkoluulojen, asenteiden ja pelkojen vähentäminen sekä ilmapiiriin muuttaminen myönteisemmäksi erityisryhmiä kohtaan. Osana ympäristötyötä on toteutettu erillinen ”Erilainen naapuri”-hanke Töö-

lön peruskoululaisten vanhempien toiveesta kaikille koulun 360 oppilaalle. Se toteutettiin luentosarjan avulla, jonka tavoitteena oli lisätä tietoa läheisestä Ruusulankadun asumisyksiköstä ja sen lähes sadasta nuoresta asukkaasta sekä kartoittaa lasten kokemuksia ja mahdollisia pelkoja liittyen asumispalveluyksikön asukaisiin. Menetelmänä olivat tietoiskut mielenterveys- ja päihdeongelmista. Lisäksi luennolla keskusteltiin lasten kokemuksista ja peloista sekä annettiin konkreettisia toimintaohjeita.

Koska päihde- ja mielenterveysongelmaiset aiheuttavat todistetusti turvattomuuden tunteita ja ennakkoluuloja asukkaissa eri alueilla, olisi Erilainen naapuri-mallin kaltaiselle toimintamallille tarvetta laajemmaltikin Helsingissä. Selvittää mahdollisuuksia toimintamallin laajentamiseen myös muihin perusasteen kouluihin.

Vastataan: terveys ja hyvinvointi, lapset ja nuoret

Vastuutahot: opetusvirasto, Sininauhasäätiö

4.10. Pääkaupunkiseudun kuntien yhteistyö radikalisoitumisen ennaltaehkäisemisessä

Helsingissä on vuodesta 2013 toiminut väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäisyn yhteistyöverkosto. Verkosto on paikallisella tasolla toimiva monitoimijainen työryhmä, jonka tehtävänä on levittää tietoa väkivaltaisesta ekstremismistä, seurata ilmiötä paikallisella tasolla sekä tarvittaessa tehdä toimenpide-ehdotuksia

ja parantaa toimintaprosesseja kaupungin palveluverkostossa (tarkempi kuvaus s. 16).

Helsingissä väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäisyn työssä on jo edetty pitkälle, mutta työssä on samalla esiintynyt tarve tiivistää yhteistyötä pääkaupunkiseudun muiden kuntien kanssa. Väkivaltainen ekstremismi ilmiönä kosket-

taa enemmän tai vähemmän koko maata, mutta ilmiö vaikuttaisi kuitenkin keskittyvän niin henkilötasolla kuin tapahtumien osalta pääkaupunkiseudulle. Ihmiset myös liikkuvat ja muuttavat pääkaupunkiseudulla vilkkaasti yli kuntarajojen. Tie-

donvaihdon, yhtenäisten toimintamallien ja yhteistyön kehittämiseksi esitetään perustettavaksi pääkaupunkiseudun kuntien väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäisyn yhteistyöverkosto.

Vastataan: terveys ja hyvinvointi, lapset ja nuoret, rikollisuus

Vastuutahot: kaupunginkanslia, Helsingin poliisilaitos

4.11. Matalan kynnyksen toimintakeskus Länsi-Helsinkiin

Itä-Helsingissä toimii kaksi matalan kynnyksen päivätoimintakeskusta, Kontulassa ja Itäkeskuksessa. Lisäksi Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystoimisto hankkii ostopalveluna Puotinharjun ostoskeskukseen sijoitetut Helsingin Diakonissalaitoksen ylläpitämien päiväkeskus Stoorin palvelut. Helsingissä on myös eri järjestöjen ylläpitämiä matalan kynnyksen erityispäiväkeskuksia sekä päihtettämiä kohtaamispaikkoja. Toimintakeskukset ovat kaikki keskittyneet Itä-Helsingin alueelle, ja ovat hyvin kuormittuneita.

Matalan kynnyksen toimintakeskukseen saa tulla päihtyneenä, ts. asiakkaat ovat tervetulleita matalalla kynnyksellä. Toimintakeskustoiminnalla pyritään saamaan kontaktia palveluiden väliinputajiin ja heihin, jotka eivät itse aktiivisesti kykene hakeutumaan palvelujen piiriin. Toiminnalla toisin sanoen mahdollistetaan kontaktin luominen usein moniongelmaiseen ryhmään ja edistetään asiakkaiden sosiaalisen hyvinvoinnin ja terveyden paranemista. Keskuksissa pyritään

luomaan myös omaehtoista yhteistoimintaa, johon asiakkaat voivat kiinnittyä.

Matalan kynnyksen toiminnalle on todettu akuutti tarve erityisesti läntisessä Helsingissä. Alkuvuonna 2015 alulle saatetun prosessin tuloksena Helsingin diakonissalaitos, A-klinikkasäätiö sekä Vailla Vakinaista Asuntoa ry ovat hakeneet yhdessä rahoitusta matalan kynnyksen toimintakeskuksen perustamiseksi Kannelmäkeen kevään 2015 Raha-automaattiyhdistyksen rahoitushaussa. Kannelmäen alue erottuu Länsi-Helsingin muista alueista selkeästi sosioekonomisesti huono-osaisena keskittymänä ja sen asukkaat tuntevat alueensa selvästi turvottomammaksi kuin helsinkiläiset keskimäärin (Tuominen & Laihin 2013). Pelkän toimintakeskusmallin lisäksi hankkeessa pyritään laajempaan yhteisön osallistamiseen; hankkeen suunnittelussa on ollut mukana eri alueellisia toimijoita sekä keskuksen mahdollisia käyttäjiä. Helsingin kaupunki osallistuu hankkeeseen tuomalla keskuksen sosiaali- ja terveyspalveluun jalkautuvaa työtettä kehittämällä.

Vastataan: terveys ja hyvinvointi

Vastuutahot: Helsingin diakonissalaitos, A-klinikkasäätiö, VVA ry

4.12. Koti- ja vapaa-ajan tapaturmatyön koordinaatio

Helsingin kaupunginjohtaja asetti johtajistokäsittelyssä 23.3.2011 tapaturmien ehkäisytyöryhmän toimikaudeksi 2011–2014. Työryhmän tehtävänä oli edistää olemassa olevien koti-, vapaa-ajan ja liikuntatapaturmien ehkäisemiseksi tehtyjen valtakunnallisten ohjelmien toimeenpanoa ja juurruttaa turvallisuustyötä osaksi hallintokuntien normaalia työtä, painopistealueena vanhusten kaatumistapaturmien ehkäisy. Lisäksi työryhmän tehtävänä oli ylläpitää tilannekuvaa tapaturmista Helsingissä ja tehdä esityksiä tapaturmia ehkäisevistä toimenpiteistä, tiedotuksesta ja koulutuksesta.

Kuolemaan johtaneista tapaturmista suurin osa tapahtuu kaatumalla tai putoamalla. Pelkästään Helsingissä tapahtui vuosien 2003–2012 välisenä aikana 1410 kuolemaan johtanutta tapaturmaa kaatumisen tai putoamisen seurauksena. (Helsingin kaupunki 2014a.)

Kansallisella tasolla koti- ja vapaa-ajan tapaturmien aiheuttamien kokonaiskustannusten on arvioitu olevan 1,2–1,4 miljardia euroa vuodessa. Laskelmassa ovat mukana sekä suorat että epäsuorat kustannukset. Helsingissä tapaturmien aiheuttamia kustannuksia on selvitetty viimeksi vuonna 1999. Selvityksen tekijät arvelivat tuolloin Helsingissä kaatumistapaturmien kokonaiskustannusten nousvan yli 250 miljoonaan markkaan (n. 42 miljoonaa euroa). Tieto koti- ja vapaa-ajan tapaturmien aiheuttamista kustannuksista Helsingissä on nykyisellään hajanais-

ta. Kustannuksista parhaiten ovat tiedossa rakennusviraston vuosittain maksamat korvaukset liukastumisista ja kompastumisista (yhteensä noin 900 000 e vuonna 2013). Suurin osa tapaturmien aiheuttamista kustannuksista kaupungille koostuu kuitenkin tapaturmapotilaiden hoidosta. (Helsingin kaupunki 2014a.)

Koti- ja vapaa-ajan tapaturmien ehkäisy kuuluu kaikille kaupungin toimialoille ja edellyttää hallintokuntien välistä yhteistyötä. Tapaturmatyöryhmä ehdotti toimenpide-ehdotuksissaan, että jotta ehkäisytyö olisi vaikuttavaa ja suunnitelmallista, tulisi Helsingissä tehdä päätös, miten asian kaupunkitasoinen koordinointi toteutetaan ja kenen vastuulle se kuuluu. Työhön on myös osoitettava riittävät henkilö- ja toimintaresurssit. Pitkäjänteinen työ edellyttäisi, että kaupunkiorganisaatiossa työskentelisi henkilöitä, jotka pitäisivät yllä tapaturmatilanteen tilannekuvaa, ja olemassa olevaan tapaturmatietoon perustuen suunnittelisivat tapaturmien ehkäisyyn liittyviä poikkihallinnollisia toimenpiteitä sekä tukisivat asiantuntemuksellaan virastoja ja laitoksia tapaturmien ehkäisyyn liittyvissä asioissa. Vastuuvirastoiksi tässä ehdotettiin joko sosiaali- ja terveysvirastoa tai kaupunginkanslia, tai mikäli tapaturmakoordinaatio ja kautuisi useammalle virastolle, kaupunginkansliaa, sosiaali- ja terveysvirastoa, rakennusvirastoa ja pelastuslaitosta. (Helsingin kaupunki 2014a.) Vastuutahoa ei ole vielä määritetty.

Vastataan: terveys ja hyvinvointi

Vastuutahot: kaupunginkanslia määrittää

4.13. Jalkautuva työ

Näkyvälle jalkautuvalle työlle on todettu olevan erittäin kova tarve Helsingin eri alueilla. Tarve on noussut erityisesti esiin viime aikoina eri kaupungin toimijoiden sekä kolmannen sektorin yhteisissä keskusteluissa. Tarve jalkautuvalle työlle on korostunut erityisesti arkiturvallisuuskäsitteestä. Myös asukkaat toivovat eri tahojen näkyvyyttä eri Helsingin alueilla (viitaten kuntalaiskyselyn vastauksissa esiintyneeseen toiveeseen eri toimijoiden katunäkyvyydestä). Näkyvällä jalkautuvalla työllä voidaan osaltaan vaikuttaa asukkaiden turvallisuuskokemuksiin. Pidemmällä aikavälillä on todettu, että turvallisuuskokemukset vaihtelevat alueittain merkittävästi ja niiden jäsentämä kaupungin alueellinen rakenne on osoittautunut sangen pysyväksi. Eniten asukkaiden turvattomuuskokemuksia on todettu olevan kerrostalovaltaisilla alueilla kaupungin läntisessä sekä itäisessä osassa. (Tuominen & Laihin 2013.)

Helsingissä toimi vuosina 2009–2013 lähtyöhanke, jonka tavoitteena oli helsinkiläisten arkiturvallisuuden parantaminen. Työntekijöiden pääasiallinen työmenetelmä oli kohdealueille jalkautuminen. Työntekijät toimivat vuorovaikutuksessa alueiden asukkaiden ja toimijoiden kanssa, ja tekivät osaltaan palveluihin ohjaamista ja palveluneuvontaa, välittivät asukkaiden turvallisuushuolia ja muita alueen viihtyisyyteen liittyviä viestejä eteenpäin sekä toimivat näkyvässä roolissa kaduilla.

Turvallisuuteen liittyvää alueellista tietoa jää tällä hetkellä paljon saamatta, tai sitä tulee huomattavalla viiveellä viranomaisten tietoon. Laadukkaan tilannekuvan muodostaminen alueilta vaatii numeeristen toimenpidetilastojen lisäksi konkreettista tilannetietoa, jota pystyttäisiin jalkautuvalla työllä tuottamaan. On todettu, että katuelämän ilmiöitä havainnoimalla voidaan estää ongelmien syvenemistä ja laajenemista sekä ennaltaehkäistä esim. ihmisten joutumista syvemmälle rikoskierteeseen saamalla heidät avun piiriin ajoissa. Jalkautuvan työn lisäämisellä ja vahvistamisella saataisiin helpotettua vaikeasti palveluihin löytävien tilannetta, parannettaisiin viranomaisten näkyvyyttä ja läsnäoloa sekä todellisen tilannekuvan muodostamista alueilta. Jalkautuvalla työllä vastattaisiin osaltaan monimuotoisiin haasteisiin, joihin viranomaistoiminnan ja julkisten palveluntarjoajien, yhteistyössä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa tulee kyetä vastamaan.

Helsingin kaupungin turvallisuus- ja valmiusyksikkö ja Helsingin poliisilaitos ovat valmistelleet jalkautuvan työn hanketta, jolle suunniteltiin haettavan rahoitusta syksyllä 2015 hakuun tulleesta Sisäisen turvallisuuden rahastosta. Rahaston painopistealueille osoitetut varat eivät kuitenkaan tue tämän kaltaista toimintaa suunnitellulla laajuudella. Hankkeen muita rahoitusmahdollisuuksia selvitetään.

Vastataan: terveys ja hyvinvointi; rikollisuus; lapset ja nuoret; maahanmuuttajat; näkyvyys, läsnäolo ja ennaltaehkäisy

Vastuutahot: Helsingin kaupunki ja Helsingin poliisilaitos

5. Lähteet

Arola, T. (2007). *Maahanmuuttajien arviot omasta työllistävyydestään ja työn merkityksestä*. Pro Gradu-tutkielma. Tampereen yliopisto, Kasvatustieteiden tiedekunta, Ammattikasvatuksen tutkimus- ja koulutuskeskus.

Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry (2014). *Päihde- ja mielenterveysongelmaisten palvelut ja järjestöjen toimintamahdollisuudet turvattava SOTE-palveluiden hankinnassa*.
<http://www.ehyt.fi/fi/ajankohtaista/?a=viewItem&itemId=1716#juttu>, viitattu 6.5.2015.

European Commission (2013). *Quality of Life in Cities, Perception Survey in 79 European cities*. Urban Audit, Flash Eurobarometer 366.
http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/studies/pdf/urban/survey2013_en.pdf, viitattu 4.11.20145.

Hakkarainen, P., Karjalainen, K., Ojajärvi, A., & Salasuo, M. (2015): *Huumausaineiden ja kuntodopingin käyttö ja niitä koskevat mielipiteet Suomessa vuonna 2014*. Yhteiskuntapolitiikka 4.9.2015.
<http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/126845/hakkarainen.pdf?sequence=4>, viitattu 4.9.2015.

Helsingin kaupungin rakennusvirasto (2015). *Ulkovalaistuksen tarveselvitys - Valaistuksen tavoitteet ja periaatteet*. Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisut 2015:1.
http://www.hel.fi/static/hkr/julkaisut/2015/ulkovalaistus/ulkovalaistuksen_tarveselvitys_web.pdf, viitattu 7.4.2015.

Helsingin kaupungin talous- ja suunnittelukeskus (2012). *Kotikaupunkina Helsinki - Asumisen ja siihen liittyvän maankäytön toteutusohjelma 2012*. Helsingin kaupungin keskushallinnon julkaisuja 2012:21.
http://www.uuttahelsinki.fi/sites/default/files/osion_artikkelisivun_osa/liitetiedostot/kotikaupunkina_helsinki_ohjelma_2012.pdf, viitattu 9.4.2015.

Helsingin kaupungin tietokeskus (2014). *Helsingin ulkomaalaisväestö vuonna 2014*. Tilastoja 2014:36.
http://www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/14_12_04_Tilastoja_36_Erjansola.pdf, viitattu 8.4.2015.

Helsingin kaupungin tietokeskus (2015). *Helsingin tila ja kehitys 2015*.
<http://www.hel.fi/static/helsinki/kaupunginvaltuusto/Helsingin-tila-ja-kehitys-2015.pdf>, viitattu 28.5.2015.

Helsingin kaupunki (2014a). *Helsingin kaupungin tapaturmien ehkäisytyöryhmä 2011–2014: Loppuraportti*. Helsingin kaupungin keskushallinnon julkaisuja 2014:26.
<http://dev.hel.fi/paatokset/media/att/df/dfad0ece1d2776f48fbc5c267ecc90aaf1e8faaf.pdf>, viitattu 9.4.2015.

Helsingin kaupunki (2014b). *Lasten ja nuorten hyvinvoinnin alueellinen johtamisrakenne*.
<http://klaari.munstadi.fi/files/2014/12/Lasten-ja-nuorten-hyvinvoinnin-alueellinen-johtamisrakenne-2014.pdf>, viitattu 13.4.2015.

Helsingin kaupunki (2015a). *Nuorten hyvinvointikertomus*.
<http://www.nuortenhyvinvointikertomus.fi>, viitattu 13.4.2015.

Helsingin kaupunki (2015b). *Ohjaamosta nuorelle uusi suunta*.
<http://www.hel.fi/www/uutiset/fi/kaupunginkanslia/ohjaamosta-nuorelle-uusi-suunta>, viitattu 13.4.2015.

Helsingin kaupunki (2015c). *Ruuti - nuorten suora vaikuttamista Helsingissä*.
http://www.hel.fi/www/nk/fi/paatoksenteko/Ruuti_vaikuttamisjarjestelma/, viitattu 13.8.2015.

Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto (2014). *Helsingin liiketurvallisuuden kehittämisohjelma*,
http://www.hel.fi/hel2/ksv/julkaisut/liikenne/150330_Liitu_raportti_kslk.pdf, viitattu 16.4.2015.

Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto (2015). *Liikenneonnettomuudet Helsingissä vuosina 2012 ja 2013*. Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston liikennesuunnitteluosaston selvityksiä 2015:1. http://www.hel.fi/hel2/ksv/julkaisut/los_2015-1.pdf, viitattu 9.4.2015.

Helsingin poliisilaitos (2015). *Tuloksellisuuskatsaus: tammi-joulukuu 2014*. Saatu Helsingin poliisilaitokselta tiedoksi.

Helsingin seudun liikenne (2012). *Joukkoliikenteen turvallisuusstrategia*. https://www.hsl.fi/sites/default/files/uploads/8_2012.pdf, viitattu 9.4.2015.

Liikenne- ja viestintäministeriö (2013). *Tieliikennelaki ajan tasalle*. Tiedote 13.6.2013. <http://www.lvm.fi/tiedote/4151393/tieliikennelaki-ajan-tasalle>, viitattu 28.5.2015.

Nikunen, H.; Koskela, H. & Schakir T. (2013). *Valot, varjot, vaarat – Tutkimus valaistuksen merkityksestä turvallisuuden tunteeseen puisto- ja ulkoilualueilla*. Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisuja 2013:13. Kopio Niini Oy, Helsinki.

Nuorisosiainkeskus (2014). *Tietoa meistä*. <http://www.hel.fi/hki/Nk/fi/Tietoa+meista>, viitattu 6.5.2015.

Merimaa, M. (2015). *Kaverit keskiössä – Raportti Nuorten Havainnointi ja Haastattelut (NuHa) -hankkeesta*. Nuorisosiainkeskuksen julkaisuja 1/2015. http://www.hel.fi/wps/wcm/connect/2132f024-674e-4d52-8fc8-0f7de653c949/150330_NuHa_raportti_nettiversio.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=2132f024-674e-4d52-8fc8-0f7de653c949, viitattu 28.5.2015.

Moring, J., Bergman, V., Nordling, E., Markkula, J., Partanen, A., Soikkeli, M. (toim.) (2013). *Kansallinen mielenterveys- ja päihdesuunnitelma 2009–2015 – Monipuolista sisällöllistä ja rakenteellista kehittämistä 2012*. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, työpaperi 15/2013. <http://www.julkari.fi/handle/10024/114817>, viitattu 4.11.2015.

Myrskylä, P. & Pyykkönen, T. (2015). *Tulevaisuuden tekijät – Suomi ei pärjää ilman maahanmuuttoa*. EVA analyysi No 42. <http://www.eva.fi/wp-content/uploads/2015/01/Tulevaisuuden-tekij%C3%A4t.pdf>, viitattu 4.11.2015.

Mäkelä, P., Kauppinen, T.M., Huhtanen, P. (2009). *Alkoholiongelmien vaivaavat huono-osaisia – niin pääkaupunkiseudulla kuin muuallakin Suomessa*. Yhteiskuntapolitiikka 74 (2009):2. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/100165/m%25C3%25A4kel%25C3%25A4p.pdf?sequence=1>, viitattu 22.9.2015.

Oikeusministeriö (2008). *Kuntien osallistuminen automaattiseen liikenteenvalvontaan*. Työryhmämietintö 2008:4. http://www.oikeusministerio.fi/fi/index/julkaisut/julkaisuarkisto/200804kuntienosallistuminenautomaattiseenliikenteenvalvontaan/Files/OMTR_2008_4.pdf, viitattu 23.11.2015.

Oikeusministeriö (2015). *Oikeusministeriön säädöshankkeet 15.2.2015*. Toiminta ja hallinto 12/2015. http://www.oikeusministerio.fi/fi/index/julkaisut/julkaisuarkisto/1424779368329/Files/OMTH_12_2015_OMn_saadoshankkeet_184s.pdf, viitattu 22.11.2015.

Roos, S.; Haanpää, L.; af Ursin, P. (2013). *Lasten ja nuorten osallisuus – puhetta vai tekoja*. Turun sanomat 30.11.2013. http://www.utu.fi/fi/sivustot/cyri/tutkimustoiminta/luuppi/Documents/Luuppi_lasten_ja_nuorten_osallisuus_TS_alio.pdf, viitattu 13.8.2015.

Sisäasiainministeriö (2012). *Alkoholi- ja muiden päihdesidonnaisten turvallisuusuhkien torjuminen*. Sisäisen turvallisuuden ohjelman alatyöryhmäraportti/2012. https://www.intermin.fi/download/37993_STO_alkoholiryhma2012_FINAL.pdf?b1b7b7201c05d188, viitattu 5.11.2015.

Sisäministeriö (2015). *Sisäisen turvallisuuden strategia*. https://www.intermin.fi/fi/kehittamishankkeet/sisaisen_turvallisuuden_strategia, viitattu 4.11.2015.

Sosiaali- ja terveysministeriö (2012). *Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen kehittämisohjelma KASTE 2012–2015*. http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/112146/STM_2012_%20KASTE_FI_uusi.pdf?sequence=3, viitattu 4.11.2015.

Sosiaali- ja terveysministeriö (2015a). *Päihteistä aiheutuvien haittojen ehkäisyä tehostetaan*. Tiedote 92/2015. <http://www.stm.fi/tiedotteet/tiedote/-/view/1907690#fi>, viitattu 26.5.2015.

Sosiaali- ja terveysministeriö (2015b). *Sote-uudistus*. http://www.stm.fi/vireilla/kehittamisohjelmat_ja_hankeet/palvelurakenneuudistus, viitattu 6.5.2015.

Sosiaali- ja terveysministeriö (2015c). *Uusi sosiaalihuoltolaki ja siihen liittyvät keskeiset muut lainsäädäntömuutokset*. Kuntainfo 4/2015. <http://www.stm.fi/tiedotteet/kuntainfo/kuntainfo/-/view/1906451m>, viitattu 26.5.2015.

Takizawa, R.; Maughan, B.; Arseneault, L.(2014). *Adult Health Outcomes of Childhood Bullying Victimization: Evidence from a Five-Decade Longitudinal British Birth Cohort*. The American Journal of Psychiatry 2014; 171, s. 777–784. <http://ajp.psychiatryonline.org/doi/pdf/10.1176/appi.ajp.2014.13101401>, viitattu 6.5.2015.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (2014a). *Mielenterveys*. <https://www.thl.fi/fi/web/mielenterveys>, viitattu 1.9.2015.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (2014b). *Päihdetilastollinen vuosikirja 2014 – Alkoholit ja huumeet*. http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/125383/URN_ISBN_978-952-302-295-9.pdf?sequence=1, viitattu 13.4.2015.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (2005–2015). *Tilasto- ja indikaattoripankki SOTKANet*. <http://uusi.sotkanet.fi/portal/page/portal/etusivu>, viitattu 13.4.2015.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (2015). *Nuorten syrjäytyminen*. <https://www.thl.fi/fi/web/hyvinvointipolitiikka/elinolot-ja-hyvinvointi/syrjaytyminen-ja-osallisuus/nuorten-syrjaytyminen>, viitattu 6.5.2015.

Tilastokeskus (2015). *Väkivaltarikosten uhrien määrä laski 6,3 prosenttia*. http://www.stat.fi/til/rpk/2014/rpk_2014_2015-03-31_tie_001_fi.html, viitattu 13.4.2015.

Tuominen, M. & Laihin, E. (2013): *”Stadiin kuuluu pieni rosoisuus” – Helsingin turvallisuustutkimus 2012*. Helsingin kaupunki tietokeskus. tutkimuksia 2013:4. http://www.hel.fi/hel2/Tietokeskus/julkaisut/pdf/14_01_07_Tutkimuksia_4_13_Tuominen.pdf, viitattu 16.4.2015.

Tuominen, M.; Joronen, T.; Laihin, E. (2014): *”sanoi että näytän aivan ***** ja alkoi solvaamaan” – Maahanmuuttajataustaisten nuorten turvattomuuskokemukset Helsingissä*. Helsingin kaupungin tietokeskus, tutkimuksia 2014:3. http://www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/14_12_09_Tutkimuksia_3_Tuominen_Joronen.pdf, viitattu 2.12.2015.

Turvallinenkaupunki (2015). <http://www.turvallinenkaupunki.fi/>, viitattu 15.5.2015.

Valtioneuvoston kanslia (2015). *Ratkaisujen Suomi – Pääministeri Juha Sipilän hallituksen strateginen ohjelma 29.5.2015*. http://valtioneuvosto.fi/documents/10184/1427398/Ratkaisujen+Suomi_FI_YHDISTETTY_netti.pdf/801f523e-5dfb-45a4-8b4b-5b5491d6cc82, viitattu 29.8.2015.

Varjonen, V. (2014). *Huumetilanne Suomessa 2014*. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, raportti 1/2015. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/125568/THL_RAPO1_2015_web%20%281%29.pdf?sequence=1, viitattu 5.11.2015.

Vilkama, K. (2011). *Yhteinen kaupunki, eriytyvät kaupunginosat? Kantaväestön ja maahanmuuttajataustaisten asukkaiden alueellinen eriytyminen ja muuttoliike pääkaupunkiseudulla*. Helsingin kaupungin tietokeskus, tutkimuksia 2011:2. <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/28183/yhteinen.pdf?sequence=1>, viitattu 13.5.2015.

Vilkama, K., Vaattovaara, M., Dhalmann, H. (2013). *Kantaväestön pakoa? Miksi maahanmuuttajakeskittymistä muutetaan pois?* Yhteiskuntapolitiikka 78, 2013:5. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/110570/vilkama.pdf?sequence=2>, viitattu 5.11.2015.

Lait ja säädökset

Järjestyslaki, <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030612>

Jätelaki, <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2011/20110646>

Kuntalaki, <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150410>

Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä, <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150523>

Laki järjestyksenvalvojista, <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990533>

Laki kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapidosta, <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1978/19780669>

Laki kotoutumisen edistämisestä, <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2010/20101386>

Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista, <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20151085>

Lastensuojelulaki, <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>

Mielenterveyslaki, <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1990/19901116>

Nuorisolaki, <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060072>

Perustuslaki, <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>

Päihdehuoltolaki, <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1986/19860041>

Sosiaalihuoltolaki, <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141301>

Terveydenhuoltolaki, <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101326>

Kaupunkitasoiset toimenpideohjelmat

Helsingin liikenneturvallisuuden kehittämisohjelma.

http://www.hel.fi/hel2/ksv/julkaisut/liikenne/150330_Liitu_raportti_kslk.pdf

Lihavuuden ehkäisyn ja hoidon toimenpideohjelman (Sutjakka Stadi).

<http://dev.hel.fi/maatokset/media/att/6f/6f7491e3a6f8955ed30b188d42820dcebde6bae6.pdf>

Savuton Helsinki -ohjelma. <http://www.hel.fi/www/helsinki/fi/sosiaali-ja-terveyspalvelut/terveyspalvelut/muita-terveyspalveluja/tupakkaklinikka/savuton-helsinki>

Stadin Ikäohjelma 2015–2016.

<http://dev.hel.fi/maatokset/media/att/85/8581961886144b28300f8c70ba518b9a41b3cbe0.pdf>

Vastuullisen alkoholinkäytön toimenpideohjelma. http://www.hel.fi/wps/wcm/connect/72bbf30046aba315ae8aefb5b3da4389/TERKE_Vas.Alk.Toimenpideohjelma_20.9.2010_WEB.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=72bbf30046aba315ae8aefb5b3da4389

Muut

Helsingin kaupungin strategiaohjelma.

http://www.hel.fi/static/taske/julkaisut/2013/Strategiaohjelma_2013-2016_Kh_250313.pdf

Sisäisen turvallisuuden ohjelma 2012–2015.

https://www.intermin.fi/download/35099_262012_STO_III_fi.pdf?95b430f29141d288

Joukkoliikenteen turvallisuusstrategia, HSL. https://www.hsl.fi/sites/default/files/uploads/8_2012.pdf.

